

kirjaa -luettelo

Muita kirjaluetteloita: Kirjojen takana

MTV: listaus

Aho, Juhani: Juha

Juha on kolmiodraama, joka toteutuu itäisessä Suomessa, kahden maailman rajalla. Se kertoo vanhenevan karun korvenraivaajan, hänen nuoren vaimonsa ja rajan takaa tulevan naistenmiehen tarinan, joka päättyy tuhoon. Tarina on klassinen, mutta Aho rakentaa siitä oman mestariteoksensa. Hän on pystynyt "luomaan tuotantonsa kiinteimmän ja dramaattisimman, niin ihmiskuvauksen, tyylin kuin rakenteenkin kannalta lujimmin sommitellun romaaninsa", niin kuin Kai Laitinen on todennut. Juha on suomalaisen kirjallisuuden täysäänisiä, jylhäkomeita balladeja.

(Juhani Aho, vuoteen 1907 asti Brofeldt, on ensimmäinen suomalainen ammattikirjailija. Hän oli mukana perustamassa Päivälehteä ja toimi myös jonkin aikaa sen toimittajana. Vuosina 1904-21 Aho toimi Helsingin Sanomien vakinaisena toimittajana.)

Alun perin Jarmo Papinniemen ja Seppo Puttosen toimittamassa tv-sarjassa esiteltiin tässä luettelossa olleet kirjallisuuden klassikkoteokset. Tätä ei ole enää saatavilla netissä, joten lisäsin listan Ä15-kurssille. Listan alussa on kaksi linkkiä toisiin listauksiin. Sovi Mikan kanssa, mikä sopii parhaiten kurssille ja sinulle luettavaksi. lyseo.org

Austen, Jane: Ylpeys ja ennakkoluulo

"Englannin hilpeimmän klassikon" herkullisesti piirretty kuva 1700-luvun loppupuolen pikkuporvarisperheestä: sarkastista huumoria viljelevästä, kohtaloonsa alistuneesta isä Bennetistä, hänen hössöttävästä vaimostaan ja heidän viidestä kauniista, naimaikäisestä tyttärestään. Kaiken keskustana on älykäs, nokkelasanainen, vastustamatonta viehätysvoimaa

säteilevä Elizabeth Bennet, jolle rakkaus valmistaa todellisen yllätyksen. Ylpeys ja ennakkoluulo on Jane Austenin pääteos. Kirjailijan ääni kaikuu tässä romaanissa yhtä raikkaana kuin teoksen ilmestymisaikoina, yli 185 vuotta sitten.

(Jane Austen on brittiläinen kirjailija ja maansa kirjallisuuden arvostetuimpia klassikoita. Austen eli ja kirjoitti romaaneitaan vaatimattomassa pappilaympäristössä melkein huomaamattomana. Hän kuvasi kirjoissaan omaa ympäristöään: Etelä-Englannin varakasta keskisäätynyttä, papistoa ja maalaisaatelin edustajia, koska tunsi sen perin pohjin.)

Boccaccio, Giovanni: Decamerone

Mustan surman raivotessa Italiassa pakenee seitsemän nuorta ja kaunista naista ja kolme hilpeää mutta hyväkäytöksistä nuorta herraa ruton saastuttamasta Firenzestä läheisille Fiesolen kukkuloille. He viettävät aikaansa heleän luonnon keskellä kertomalla toisilleen tarinoita, kukin tarinan joka päivä kymmenen päivän ajan. Ja millaisia tarinoita! Boccaccio itse sanoo: "Näissä kertomuksissa saamme tutustua moniin sekä hauskoihin että vakaviin lemmenseikkailuihin ja muihin niin uudempina kuin vanhoinakin aikoina sattuneisiin tapahtumiin." Koko heräävän renessanssin elämännäkö, uteliaisuus ja ennakkoluulottomuus elää näissä kertomuksissa, joita kuuden ja puolen sadan vuoden ikä ei ole vähääkään vanhentanut.

(Giovanni Boccaccio on italialainen kirjailija ja humanisti, joka Danten ja Petrarcan ohella pani alulle maan kirjallisen perinteen ja loi perustan renessanssille. Vuonna 1360 Boccaccio antoi, Petrarcan esikuvan mukaan, vihkiä itsensä papiksi, ja hänestä tuli Firenzen humanistien johtohahmo.)

Bulgakov, Mihail: Saatana saapuu Moskovaan

Mihail Bulgakov on neuvostokirjallisuuden satiirikoista sapekkaimpia, suvereeni tyylitaituri, mustan komiikan mestari, jonka pääteos, Saatana saapuu Moskovaan, oli Neuvostoliitossa kielletty kirja lähes kolmekymmentä vuotta. Romaanissa on kolme sisäkkäistä, toisiinsa punoutuvaa kertomusta: Pimeyden Ruhtinaan villin koominen vierailu 1930-luvun Moskovassa, vaikeuksiin joutuneen neuvostokirjailijan ja hänen rakastettunsa lyyrinen rakkaustarina sekä Pontius Pilatuksen ja Jeesuksen välienselvittely kahdentuhannen vuoden takaisessa Jerusalemissa. Näistä rinnastuksista räjähtää esiin suurten paradoksien ironia ja rakentuu uskomattoman ulotteikas teos, kahleettoman mielikuvituksen mestariluomus.

(Mihail Bulgakov oli neuvostoliittolainen kirjailija ja lääkäri. Hän toimi lehtimiehenä 1920-luvun Moskovassa ja julkaisi satiirisia kertomuksia. Bulgakovin pääteos Saatana saapuu Moskovaan sekä monet muut teokset on julkaistu vasta hänen kuolemansa jälkeen. Vasta nyt Bulgakov on saavuttanut oikeutetun aseman yhtenä Neuvostoliiton 1900-luvun huomattavimmista kirjailijoista.)

Burroughs, Edgar Rice: Tarzan, apinain kuningas

Tarzan-sarjan ensimmäinen teos Apinain Tarzan sisältää kaiken oleellisen Tarzan mytologiasta. Tarzan (eli 'valkoinen iho' apinoiden kielellä) on apinoiden viidakossa

kasvattama englantilaisen aristokraatin kasvattama poika, lordi Greystoke. Tarzan on viidakon ehdoton kuningas, joka suojelee viidakkoon eksyneitä amerikkalaisia, myös Janea, alkuasukkailta, leijonilta ja raivotautisilta gorilloilta. Tarzania kritisoidaan usein rasismista ja epärealistisuudesta, mutta tällainen kritiikki ei oivalla Tarzanin perusolemusta, joka palautuu suoraan antiikin taruihin. Niissä tarina noudattaa omaa logiikkaansa ja sankari luo omat lakinsa. Tarzanin luojalla oli verrattain hatarat tiedot Afrikasta, mutta se ei estänyt häntä luomasta kirjoissaan kokonaista mannerta, joka sykkii elämää ja tarjoaa erinomaisen näyttämön poikamaisten fantasioiden toteuttamiselle.

(Edgar Rice Burroughs syntyi Chicagossa vuonna 1875. Epäonnistuttuaan opinnoissaan Burroughs värväytyi Yhdysvaltain ratsuväkeen ja osallistui viimeisiin intiaanisotiin Arizonassa ja Coloradossa. Erottuaan armeijasta hän kokeili onneaan kullankaivajana sekä kävi läpi monia erilaisia hanttihommia. Ollessaan 35-vuotias Burroughs koki epäonnistuneensa elämässään täysin, hän oli valmis mihin tahansa. Eräänä yönä vuonna 1912 hän alkoikin kirjoittaa keittiön pöydän ääressä seikkailukertomusta, josta aikaa myöten syntyi Tarzan.)

Camus, Albert: Sivullinen

Sivullinen on Camusin esikoisromaani. Sen päähenkilö on algerianranskalainen nuorukainen, vaatimaton konttoristi, joka onnettoman sattuman seurauksena tappaa miehen. Sivullinen on kertomus rikoksesta tai päähenkilön psykologisesta kehityksestä tai elämän mielettömyydestä – tulkinta riippuu lukijasta. Camusin teosten loisto on himmentymätön, ne ovat näkemyksellisiä, alati ajankohtaisia eurooppalaisen kirjallisuuden tärkeitä teoksia. Camus on ennen muuta filosofinen kirjailija, pessimisti ja väkivallan vastustaja.

(Albert Camus on tärkeimpiä ranskalaisia prosaisteja. Lapsuutensa ja nuoruutensa Camus vietti Algeriassa ja vasta vuonna 1942 hän asettui Pariisiin. Camus toimi mm. laittoman vasemmistolaislehden *Combatin* toimittajana ja osallistui vastarintaliikkeeseen sodan aikana. Camus sai Nobelin kirjallisuuspalkinnon 1957. Albert Camus kuoli auto-onnettomuudessa Villeblevinissa vuonna 1960.)

Canth, Minna: Anna Liisa

Viimeisessä näytelmässään *Anna Liissa* (1895) Minna Canth kertoo nuoren naisen eettisestä kilvoittelusta. Yhteiskunnan epäkohtien paljastaja on tässä näytelmässä siirtynyt erittelemään yksilön sisäistä elämää. Lapsensa murhan vuosia salannut Anna Liisa joutuu ristiriitatilanteeseen, jossa vastakkain ovat yksilön totuus ja yhteisön tekopyhä sovinnaisuus. Kirjailija asettuu totuuden puolustajaksi. Näytelmä esittelee perheen ihmissuhteita ja maalaisyhteisön elämänarvoja. Se kertoo nuoresta rakkaudesta, henkisestä vallankäytöstä ja ennen muuta syyllisyydestä. Minna Canthin *Anna Liisa* johdattaa lukijan kysymään omaa moraaliaan. Vaadimmeko ihmissuhteissa ehdotonta rehellisyyttä, vai armahdammeko myös itseämme antamalla toiselle tilaa? Kuinka pitkälle kullisseja voi pitää perheessä yllä? Kulkeeko menneisyys aina mukana, vai voimmeko joskus aloittaa uuden elämän vapaana entisistä kahleistamme? Näytelmä todistaa, että läheisimmät ihmissuhteet saattavat olla kaikkein tukahduttavampia. Minna Canthin totuuden julistus on ehdoton: ihmisen on

kuunneltava omantuntonsa ääntä silloinkin kun tarjolla olisi pakotie näennäisesti helpompaan elämään. Tässä on haastetta myös nykyajan rikoksen tekijöille ja heidän asiansa ajajille.

(Minna Canth tai Ulrika Wilhelmina os. Johnsson on kirjailija, joka toi Suomen kirjallisuuteen ajankohtansa yleiset ongelmat: naiskysymyksen, työväen aseman, uskonnon ja kehitysoopin ristiriidan. Canth kävi tyttökoulua ja aloitti Jyväskylässä seminaarin, mutta keskeytti opinnot ja avioitui vuonna 1865 opettajansa Johan Ferdinand Canthin kanssa. Puolison kuoltua vuonna 1879 Canth muutti seitsemän lapsensa kanssa Kuopioon ja otti hoitoonsa isänsä lankakaupan. Esikoisteos *Novelleja* ja kertomuksia ilmestyi samana vuonna.)

Carpelan, Bo: Axel

Omaperäinen taitelijaelämäkerta Axel Carpelanista, Jean Sibeliuksen parhaasta ystävästä. Axelin kuvitellun päiväkirjan katkelmat vuorottelevat kerronnan kanssa ja antavat vaikuttavan kuvan yksinäisestä, poikkeuksellisen lahjakkaasta ihmisestä. Jo varhain Axelille selviää hänen herkkyytensä ja intohimoinen rakkautensa musiikkiin, toisaalta avuttomuutensa ja kyvyttömyytensä käyttää lahjojaan. Yhtenä ensimmäisistä Axel Carpelan tajuaa Sibeliuksen nerouden ja merkityksen suomalaisen kulttuurin kokoavana voimana. Hapuillen alkaneesta kirjeenvaihdosta kehittyä syvä ystävyys. Bo Carpelanin Axel on vahva, monikerroksinen romaani traagisesta elämäntilasta, ajaton kirja taiteesta ja sen ehdottomuudesta. Bo Carpelan oli romaanillaan *Finlandia*-palkintoehdokkaana vuonna 1986. Axel on vuosina 1989-91 käännetty englanniksi, ranskaksi ja tanskaksi.

(Bo Carpelan on syntynyt 25.10.1926 Helsingissä. Hän on väitellyt filosofian tohtoriksi 1960 aiheenaan Gunnar Björling. Carpelan on toiminut mm. apulaiskirjastojohtajana Helsingin kaupunginkirjastossa (1964–80) ja oli taiteilijaprofessorina vuosina 1980–93. Carpelan on nykyhetken huomattavimpia Suomen ruotsinkielisiä runoilijoita. Kansainvälistä mainetta Carpelan on saavuttanut taiteellisesti korkeatasoisten lasten- ja nuortenromaanien kirjoittajana, ja hän on myös merkittävä radio- ja tv-kirjailija sekä kääntäjä.)

Carroll, Lewis: Alicen seikkailut ihmemaassa

Alicen seikkailut ihmemaassa on ehtymätön klassikko. Tarina tytöstä, joka hyppäsi valkoisen kanin perässä kaninkoloon – tunnetuin seurauksin – sai alkunsa, kun pieni Alice Liddell kerjasi matemaatikko Charles Lutwidge Dodgsonilta satua keväisellä soutu retkellä. Vuonna 1865 satu oli kiteytynyt kirjaksi ja aloitti yhä jatkuvan seikkailunsa maailmalla. Alicen seikkailut ihmemaassa on sekä lapsiin että aikuisiin vetoavan kirjan arkkityyppi. Dodgson, kirjailijanimeltään Lewis Carroll, halusi tarjota viatonta hupia takkatulen ääressä kuunteleville lapsosille; vuosituhannen vaihteen lukija nauttii kuin jälkiviisas ainakin myös herkullisen ilkeästä näkökulmasta viktoriaaniseen kiltteyteen.

(Lewis Carroll, oikealta nimeltään Charles Lutwidge Dodgson, kasvoi 11-lapsisessa perheessä. Hän opiskeli Oxfordissa ja valmistui papiksi, mutta ei toiminutkaan papin virassa, vaan matematiikan ja logiikan opettajana samaisessa yliopistossa. Carroll, tai oikeammin Dodgson, julkaisi omalla nimellään matemaattisia teoksia, mutta pysyvän maineen hänelle toivat kuitenkin salanimellä julkaistut klassikkoteokset *Liisa ihmemaassa* ja *Liisan seikkailut peilimaassa*.)

Cervantes, Miquel de: Don Quijote

Kirjan sankari Don Quijote vaeltaa seikkailusta toiseen hevoskaakkinsa Rosinanten ja uskollisen aseenkantajansa Sancho Panzan seurassa, ja taistelee mm. tuulimyllyjä vastaan. Cervantesin teos on ritariromaaneja ilkkuva humoristinen kertomus, jossa hullunrohkea idealisti joutuu toistuvasti ja tragikoomisella tavalla vastakkain maailman karujen lainalaisuuksien kanssa. Don Quijote on ajaton kirja ihmisestä ja hänen elämästään, ristiriitoinen, riemuinen, suruinen, kaikkineen. Kirja toimii merkittävänä innoittajana mm. Aleksis Kivelle hänen kirjoittaessaan Seitsemää veljestä. Suomalaiselle lukijalle kirja antaa suuren annoksen rohkeutta ja iloa sekä luottamusta omiin, hurjimpiinkin suunnitelmiin. Se kehottaa pitämään pään ylpeästi pystyssä ja rakastamaan elämää kaikessa ankaruudessaan.

(Miguel de Cervantes Saavedra oli espanjalaisen lääkärin poika. Hän sai hyvän koulutuksen, mutta seikkailijan veri veti seikkailuihin. Cervantes Saavedra pestautui armeijaan Italiassa ja saavutti mainetta sotilaana. Vuonna 1575 hän joutui algerialaisten merirosvojen vangiksi ja vietti viisi vuotta orjana Algeriassa. Vapaaksi päästyään Cervantes Saavedra eli köyhänä Andalusiassa. Siellä ollessaan hän aloitti kirjallisen uransa. Nykyisin Cervantes Saavedran kuolinpäivänä 23.4. vietetään Maailman kirjan ja tekijänoikeuden päivää eli kotoisasti: Kirjan ja ruusun päivää.)

Chandler, Raymond: Pitkät jäähyväiset

Raymond Chandler on kovaksikeitetyn dekkarin uranuurtaja, kokonaisen tyylikoulukunnan luoja. Hän kuvaa tuotannossaan amerikkalaisen kaupunkielämän tyhjiä piirteitä kritisoiden yhteiskunnan kovanaamaisuutta, lahjontaa, rahan mahtia ja yksilön oikeusturvan puutteellisuutta. Nukkavieru, reissuissa rähjäntynyt yksityisetsivä Philp Marlowe lähtee selvittämään mutkikasta murhajuttua Los Angelesin rahamaailmaan. Monimiljonäärin tytär murhataan huvilalla, ja todisteet viittaavat selvästi aviomieheen. Marlowe joutuu sekaantumaan asioiden kulkuun ensin sattumalta, avustaessaan ystäväänsä pakenemaan maasta, mutta pian hän tajuaa, ettei rikos olekaan niin yksinkertainen kuin näyttää. Pitkistä jäähyväisistä tulee sananmukaiset.

(Raymond Chandler syntyi vuonna 1888 Chicagossa. Vuosina 1919-32 hän toimi liikemiehenä, mutta epäonnistui öljyalalla lamakauden aikana. Ensimmäinen romaani Syvä uni ilmestyi vuonna 1939. Chandler toimi elokuvakäsikirjoittajana Hollywoodissa vuodesta 1943 lähtien.)

Siirry pääsivulle

Christie, Agatha: Kymmenen pientä neekeripoikaa

Neekerisaari Devonin rannikolla on jylhä, synkkä ja yksinäinen. Saarella on ainoastaan yksi talo, amerikkalaisen miljonäärin rakennuttama loistohuvila. Sinne on kutsuttu kymmenen vierasta: kolme naista ja seitsemän miestä. Kutsut lähettänyt salaperäinen isäntä ei ilmesty lainkaan paikalle, ja omituinen seurue huomaa olevansa saarella täysin eristettynä muusta maailmasta. Kuka heidät on kutsunut? Ja miksi? Jokaisen vierashuoneen seinältä löytyy pahaenteinen lastenloru kymmenestä pienestä neekeripojasta, joista yksikään ei pelastunut. Ruokailuhuoneen pöydälle on aseteltu koristeeksi kymmenen posliinineekeria. Ne katoavat

omituisesti yksi kerrallaan - aina silloin kun joku vieraista kuolee. Agatha Christietä on aina kiehtonut suljetun paikan murhan ongelma: kaikki epäillyt kuuluvat pieneen, rajoitettuun ryhmään. Legendaarisen maineen saavuttaneessa kirjassaan hän käsittelee tätä teemaa mestarillisesti, sekoittaa johtolangat nerokkaasti ja tyrmää täysin lukijan kaikki arvailut.

(Agatha Christie on brittiläinen jännityskirjailija, alan klassikko psykologisesti taidokkailla salapoliisiromaaneillaan. Christien ensimmäinen teos syntyi, kun hänen sisarensa väitti, ettei Christie pystyisi kirjoittamaan salapoliisiromaania. Christien tuotanto käsittää yli 70 salapoliisiromaania, kuusi viihderomaania salanimellä Mary Westmacott, lähes 150 novellia, 17 näytelmää, kaksi runokokoelmaa ja omaelämäkerran.)
Siirry pääsivulle

Dante Alighieri: Jumalainen näytelmä

Teoksessa on johdantoruno ja kolme osaa, joista kukin käsittää 33 laulua. Niissä Dante kertoo kolmeen tuonpuoleiseen valtakuntaan, Helvettiin, Kiirastuleen ja Paratiisiin, tekemästään vaelluksesta. Helvetissä ja Kiirastuleessa hänen oppaanaan on Vergilius, Paratiisissa hänen nuoruuden rakastettunsa Beatrice. Jumalainen näytelmä on paitsi kehitys- ja pelastuskertomus, myös aikansa maailmankuvan esitys. Siinä kuvastuu inhimillisen kokemisen koko asteikko. Kuvauksen voima ja kielen loistokkuus tekevät siitä maailmankirjallisuuden merkittävimpiin luuluvan saavutuksen, jonka tunteminen on Euroopan kulttuurin ymmärtämiseksi olennaista.

(Dante Alighieri on Italian huomattavin runoilija ja maailmankirjallisuuden klassikko. Hän oli syntyisin firenzalaisesta aatelissuvusta. Jo nuorena Dante perehtyi ajan teologiseen, filosofiseen ja luonnontieteelliseen tietämykseen sekä antiikin ja keskiajan kirjallisuuteen. Dante otti osaa kotikaupunkinsa Firenzen poliittiseen elämään ja joutui vuonna 1302 maanpakoon. Tärkeimmät teoksensa Dante kirjoitti maanpaossa.)
Siirry pääsivulle

Dickens, Charles: Loistava tulevaisuus

Tarinan sankari Pip on pieni orpopoika, joka elää ankeissa oloissa Thamesin marskimaalla. Tulevaisuudelta hän ei odota muuta kuin korkeintaan aherrusta kyläseppän raskaassa työssä. Tuntemattoman hyväntekijän ansiosta pojan elämä kuitenkin muuttuu. Hänestä varttuu nuori keikari, joka kuluttaa aikansa miellyttävässä joutilaisuudessa. Uusi elämä sokaisee hänet, ja tarvitaan lähes täydellinen romahdus, ennen kuin Pipistä varttuu todellinen mies.

(Charles Dickensia pidetään Englannin huomattavimpana romaanikirjailijana, kukaan toinen englantilainen romaanikirjailija ei ole saavuttanut yhtä suurta kansansuosiota koko anglosaksisessa maailmassa ja muuallakin kuin hän. Dickens oli lähtöisin vaatimattomista oloista Kentin pikkukaupungissa. Hänen onnellinen varhaislapsuutensa päättyi perheen muutettua Lontooseen, jossa hänen isänsä joutui velkavankeuteen. Dickens joutui jättämään koulunkäynnin kun hänestä tuli perheen ainoa huoltaja 11-vuotiaana. Hän työskenteli tehtaassa, toimi asianajotoimistossa ja päätyi lehtialalle. Hän perusti useita sanomalehtiä, joissa käsittelee yhteiskunnallisia aiheita ja julkaisi niissä teoksiaan jatkokertomuksina.)

Dostojevski, F. M.: Rikos ja rangaistus

Venäläisen kirjallisuuden klassikko Rikos ja rangaistus käsittelee syvällisesti vapauden ongelmaa yksilöllisen ihmiskuvan ja kristillisen aatteen vuoropuheluna. Teoksen päähenkilö ylioppilas Raskolnikov tekee murhan, jonka taustalla on yli-ihmisoppiin perustuva teoria vahvan poikkeusyksilön oikeudesta tehdä rikos. Teoria osoittautuu pitämättömäksi, sillä Raskolnikov ei kestä elämää yhteiskunnan ulkopuolella ja lakien yläpuolella. Rikoksen tekijää piinaava moraalinen katumus hellittää vasta tunnustamisen kautta. Rikos ja rangaistus on maailmankirjallisuuden vaikuttavimpia teoksia, jossa Dostojevskin ainutlaatuinen taito kuvata ihmisen sielunelämää on terävimmillään.

(Fjodor Dostojevski on venäläinen kirjailija. Hän on 1800-luvun kriittisen realismin huomattavimpia ja kiistellyimpiä edustajia ja yksi maailman kirjallisuuden tärkeimmistä vaikuttajista. Dostojevski valmistui insinööriupseeriksi 1843, mutta erosi palveluksesta heti seuraavana vuonna. Hänet vangittiin yhteyksistään utopistisocialisteihin vuonna 1849 ja tuomittiin kuolemaan, mutta armahdettiin teloituspaikalla ja karkotettiin neljäksi vuodeksi Siperiaan.)

Dumas, Alexandre: Monte Criston kreivi

Alexandre Dumas oli Ranskassa aikansa suosituimpia kirjailijoita. Hänen väsymätön mielikuvituksensa, ehtymättömän vilkas kerrontansa ja nokkelaälyisyytensä tehoavat yhä vastustamattomasti kaikenikäisiin myös meillä. Siksi ei olekaan ihme, että Monte Criston kreivi on säilyttänyt asemansa hyvän seikkailukirjallisuuden kärkisijoilla sukupolvesta toiseen. Tämän kuolemattoman romaanin salaperäisen sankarin mielikuvitukselliset seikkailut ottavat lukijan valtoihinsa. Jokainen, joka kerran on ryhtynyt niitä seuraamaan, pysyy niiden lumoissa loppuun saakka.

(Alexandre Dumas vanhempi oli Ranskan 1800-luvun suosituimpia kirjailijoita. Romantiikan aikana, 1800-luvun Ranskassa, muotiin olivat tulleet sanomalehdissä julkaistut, huikeita seikkailuja sisältävät jatkoromaanit. Alexandre Dumas vanhempi oli tämän alan kuningas, huoleton jatkoromaanien ja historiallisten näytelmien kirjoittaja. Avustajineen hän tehti yli 250 nidettä historiallisia seikkailuromaneja, hankki suuren omaisuuden ja tuhlassi sen saman tien. Vuonna 1851 Dumas joutui maasta karkotetuksi, koska oli taistellut Ranskan tasavallan puolesta. Dumas kirjoittamia romaaneja on suomennettu kolmisenkymmentä.)

Flaubert, Gustave: Rouva Bovary

Vuonna 1857 ilmestyneellä romaanilla Rouva Bovary on pysyvä paikka maailmankirjallisuuden suurten mestariteosten joukossa. Emma Bovary on hyvänahkaisen maaseutulääkärin puoliso, joka kaipaa kiihkeästi muutakin kuin tavanomaista elämää. Hetken hän luulee erään kirjurin olevan toiveidensa täyttymys, mutta suhde aiheuttaa pettymyksen, ja niin alkaa Emma Bovaryn odysseia sylistä syliin. Rouva Bovary aiheutti Flaubertille syytteen siveettömyydestä; oikeudessa kirjailija tosin julistettiin syyttömäksi. Romaani on usein tulkittu satiiriksi haaveista ja haihattelusta. Flaubertin mukaan sen sanoma on kuitenkin toinen: se näyttää, miten kaikki pyrkimykset kohti onnea ja rakkautta on tuomittu epäonnistumaan.

(Gustave Flaubert, ranskalainen kirjailija, oli realismin uranuurtajia ja 1800-luvun romaanitaiteen uudistajia. Kuuluisimpia kirjallisia oikeudenkäyntejä on ollut syyte Flaubertin Rouva Bovaryn naisten moraalista turmelevasta vaikutuksesta. Flaubert selvisi prosessista voittajana.)

Freud, Sigmund: Unien tulkinta

Unien tulkinta oli Freudin ensimmäinen merkittävä teos. Siinä hän osoitti satunnaisina ja selittämättöminä pidettyjen unien johtuvan alitajuisen sielunelämän ilmiöistä ja olevan selitettävissä erityisesti torjuttujen vietinomaisten tarpeiden ilmentyminä. Teoksessaan Freud kertoo mitä unet ovat, mitä ne tietävät ja tahtovat. Hän vastaa kysymykseen miksi näemme unia ja miksi ne unohtuvat. Freud selostaa kymmeniä erimerkkiunia ja analysoi niitä. Unien tulkinta on länsimaisen kulttuurihistorian merkittävimpiä teoksia. Se on tekijänsä läpimurtoteos, silmäterä ja risti, josta hän ei koskaan vapautunut. Se muutti aikanaan maailman ja avasi tien, jolta ei ole paluuta.

(Sigmund Freud oli itävaltalainen psykologi ja psykoanalyysin perustaja. Vaikka Freud olikin etupäässä käytännön psykoanalyytikko, hänen teoriansa vaikuttivat laajalti aina taide-elämään, myös kirjallisuuden tutkimukseen, saakka.)

García Márquez, Gabriel: Sadan vuoden yksinäisyys

Suuren kolumbialaisen kertojan, vuoden 1982 Nobelin palkinnon saajan pääteos ilmestyi 1967, mutta sillä on jo legendaarinen maine. Macondo on huohottavan viidakon keskellä torkkuva kolumbialainen kyläpahanen, pienoismaailma, jonka ihmisten ja vaiheiden läpi García Márquez sanoo sanottavansa. Sadan vuoden yksinäisyys on sukukronikka, kertomus merkillisestä Buendíojen suvusta, yksinäisyyteen tuomituista väkevästä persoonallisuuksista, joiden mukaan Macondo syntyy, kasvaa, kokee kukoistuksensa ja kuolee, liukenee neljä vuotta kestäväan sateeseen. Värikkään fantasiaryöpyyn keskeltä erottuvat Kolumbian lähihistorian ääriviivat, pitkä sisällissota, uuskolonialismin mukanaan tuomien ulkomaisten liikeyritysten esiinmarssi, banaanikuume, työläisten joukkomurhat ja yleinen moraalinen rappeutuminen.

(Gabriel García Márquez, kolumbialainen kirjailija, on Latinalaisen Amerikan merkittävimpiä ja kansainvälisesti tunnetuimpia nykyprosaisteja; vuonna 1982 hän sai Nobelin kirjallisuuspalkinnon. Ennen kirjailijaksi ryhtymistään García Márquez toimi lehtimiehenä. Hän on matkustellut ja opiskellut pitkiä aikoja Euroopassa.)

Gibson, William: Neurovelho

Neurovelhon ilmestyminen vuonna 1984 muutti hetkessä koko tieteiskirjallisuuden sielunmaiseman. Se aloitti uuden tyylisuuntauksen nimeltä kyberpunk, jossa kovaksikeitetyn dekkarin perinne yhdistyy äärimmäisen tekniseen ja äärimmäisen todentuntuiseen tulevaisuudenkuvaan. Gibsonin maailmassa monikansalliset yhtiöt ovat paisuneet jättimäisiin mittoihin ja käyvät sotaa keskenään omassa vaihtoehtotodellisuudessaan, valtavassa visualisoituneessa matriisiverkossa. Kirjan päähenkilö Case on futuristinen cowboy – matriisitodellisuuteen soluttautunut palkkasoturi, josta on tullut inhimillistyneiden tietokoneiden sodan välikappale. Hän taistelee henkensä edestä maailmassa, jossa todellista ja kuviteltua on mahdotonta erottaa toisistaan. Tämän kirjan kuvaamassa todellisuudessa ihmisen ja koneen rajat ovat hämärtyneet keinokeinoisten ruumiinjalkeiden avulla, ja vainoharhaisuudesta on tullut muuttuneen ihmisrodun kuudes aisti. Silti romaanin todellisuus

on ihmisen todellisuus, emotionaalisen, vereslihalle palaneen ihmisen todellisuus. Neurovelho on kaleidoskooppinen mestariluomus, kirjallinen Rubikin kuutio. Sen voi lukea nopeatempoisena jännityskirjana, postmodernina dekkarina, yhteiskunnallisena tutkielmana tai mykistävänä tieteisromaanina.

(William Gibson on yhdysvaltalainen tieteiskirjailija. Gibson on kirjoittanut novelleja 1970-luvun lopulta lähtien. Hänen ensimmäinen romaaninsa Neurovelho kohosi heti kyberpunk-kirjallisuuden kulttisyboliksi.)

Goethe, J. W. von: Nuoren Wertherin kärsimykset

Goethe tuli kuuluisaksi kirjeromaanillaan Nuoren Wertherin kärsimykset. Se on ehdottoman rakkauden ja yksilönvapauden raju puolustus. Kuten Markku Mannila vuoden 1992 painoksen esipuheessa sanoo: "Werther osui ilmestyessään ajan hermoon. Sen värinä ei lakannut vuosikymmeniin. Nykylukija saattaa hyvinkin jo hymähdellä romaanin ylitunteellisille sävyille, mutta silti Goethen varhaisteoksessa on jotain vilpitöntä ja koskettavaa, Wertherin maailmantuskassa ajatonta ajankohtaisuutta."

(Johann Wolfgang von Goethe on Saksan kansalliskirjailija. Hän syntyi Frankfurtissa vuonna 1749 ja opiskeli lakia Leipzigissa ja Strassburgissa. Goethe valmistui asianajaksi, mutta vuonna 1775 hän, herttua Kaarle Augustin kutsusta, matkusti Weimariin, josta tuli hänen lopullinen asuinpaikkansa. Vuonna 1806 Goethe solmi avioliiton Christiane Vulpiuksen kanssa. Goethe on maailmankirjallisuuden suuria neroja, joka myrskyisän nuoruusiän (Sturm und Drang -kausi!)koettuaan kehittyi harmonian ihannetta toteuttavaksi viisaaksi klassikoksi.)

Gosciny - Uderzo: Asterix ja Kleopatra

Ensimmäinen oikea Asterix-albumi, vuonna 1969 ilmestynyt Astérix et Cléopatre oli todellinen menestys. Asterix ja Kleopatra kertoo kohtalokkaasta vedosta, jonka Kleopatra ja Julius Caesar keskenään sopivat: Egyptin sironenäinen hallitsijatar lupaa rakentaa Alexandriaan kolmessa kuukaudessa upean palatsin. Caesar vannoo, etteivät laiskat egyptiläiset moiseen pysty. Kleopatran arkkitehti Numerobis saa avukseen ystävämme Asterixin, Obelixin sekä tietäjä Akvavitixin taikajuomineen. Gallialainen voima sekä illallisjuhlat villisikojen kera tulevat tutuiksi tarinan edetessä. Lukemalla Asterixia on moni suomalainen kiinnostunut sarjakuvista ja historiallisista tapahtumista – sekä oppinut latinaa roomalaisten hahmojen puheiden myötä. Asterixilla on voimaa millä jyllätä...

(Albert Uderzo s. 1927 René Gosciny s. 1926 k. 1977 Kun Albert Uderzo, itseoppinut värisokea piirtäjä, ja René Gosciny, kirjailija, tapasivat toisensa 1950-luvulla, syntyi heti ajatus mahdollisesta yhteistyöstä. Molempien mielenkiinnon kohteena oli sarjakuva ja ensimmäinen yhteinen teos "Pilote" ilmestyi vuonna 1959. Tämän teoksen myötä Asterix ja kumppanit tulivat monille lukijoille tunnetuiksi. Ensimmäinen varsinainen Asterix-albumi ilmestyi kymmenen vuotta myöhemmin. Jokaisen uuden albumin myötä lukijat ovat saaneet nauttia Asterixin uusista seikkailuista.)

Grass, Günther: Peltirumpu

Günter Grassin vuonna 1959 ilmestynyt esikoisromaani on toisen maailmansodan jälkeisen kirjallisuuden ylittämättömiä saavutuksia, kuolematon klassikko. Grassille Peltirumpu merkitsi maailmansotien välisen ajan ja ensimmäisten rauhanvuosien tilinpäätöstä. Ihmisen välinpitämättömyyttä illuusiottomasti kuvaavan romaanin päähenkilö on Oskar, joka päättää kolmevuotiaana lopettaa kasvamisen. Rummuttavan antisankarinsa kautta Grass kuvaa natsien vaiheita ja oman nuoruutensa aikaa, ennen kaikkea vuosia 1933-45, lähtökohtanaan se saksalainen pikkuporvarillinen maailma, jossa hän itsekkin oli kasvanut. "Peltirumpu on irvokas, villi, röyhkeä; mahdoton ja hauska niin kuin Kuolleet sielut, rivo ja elämänmyönteinen niin kuin Gargantua. Siitä on turha sanoa muuta kuin Oskarin hengessä: Ottakaa ja syökää!" (Pentti Saarikoski, Parnasso)

(Günter Grass, saksalainen kirjailija, syntyi Danzigissa vuonna 1927. Hän eli lapsuutensa Danzig-Langfuhrissa, niinkuin Peltirummun Oskar Matzerath, joutui sotaan ja amerikkalaisten vangiksi. Sodan jälkeen hän opiskeli mm. kuvanveistoa ja grafiikkaa. Grass työskenteli myös kuvanveistäjänä Pariisissa.)

Siirry pääsivulle

Grimm, J. & W.: Grimmin sadut I-III

Lumikki, Tuhkimo ja Ruusunen ovat monille tuttuja, mutta syksyllä 1999 ilmestyvät Grimmin sadut täydellisenä kokoelmana ensimmäistä kertaa suomeksi. Grimmin sadut I-III sisältävät 201 satua: ihmesatuja, seikkailusatuja, eläinsatuja, pilasatuja, jättiläissatuja, tompelisatuja, prinsessasatuja, peukaloissatuja... Siis perinteisen sadun lumoa ja tenhoa aidoimmillaan; suuria tunteita; maailmoja, joissa ihmeiden aika ei ole ohi. Kokoelmassa on 55 ennen suomeksi julkaisematonta satua. Kaikki sadut on suomennettu alkuperäistä Grimmin laitosta noudattaen. Saksalaisen Otto Ubbelohden mustavalkoinen piirroskuvitus on vuodelta 1907.

(Jacob Grimm s. 1785 k. 1863 Wilhelm Grimm s. 1786 k. 1859 Saksalaiset veljekset Jacob ja Wilhelm Grimm ovat uudenaikaisen kielitieteen edelläkävijöitä. He työskentelivät yhdessä koko elämänsä ajan, professoreina ensin Göttingenissä vuosina 1830-37 ja sitten vuodesta 1841 lähtien Berliinissä. He keräsivät ja julkaisivat germaanista muinaisajan kirjallisuutta, mutta erityisesti heidät tunnetaan saksalaisten kansansatujen julkaisijoina. Grimmin sadut ovat levinneet ympäri maailman erilaisina versioina suullisesti, kirjallisesti ja kuvallisesti.)

Haanpää, Pentti: Noitaympyrä

Noitaympyrä on yhteiskuntakriittisen kertomataiteen suuri suomalainen klassikko, joka yhtä lailla kyseenalaistaa asenteita ja luutumia oikealla ja vasemmalla. Se on kertomus Pate Teikasta, valistuneesta ja liikkuvanoloisesta jätkästä ja työnjohtajasta, joka ei ota sopeutuakseen ja jolle ei löydy paikkaa työelämässä eikä yhteiskunnassa. Se on kirja vapaudesta, vapaudenkaipuusta ja vapauden rajoista. Se on täsmällinen kuva ajasta, pelureista ja nappuloista. Haanpää itse piti sitä parhaana romaaninaan. Se valmistui 1931, mutta ei syntyäikansa ahtauden takia löytänyt kustantajaa ja ilmestyi vasta tekijän kuoleman jälkeen 1956. Noitaympyrä on yhteiskuntakriittisen kirjallisuuden suuri suomalainen klassikko.

(Pentti Haanpää kävi kansakoulun ja opiskeli kirjeopistossa englantia ja filosofiaa. Ennen ryhtymistään kirjailijaksi, "joutilaaksi mieheksi", Haanpää teki maa- ja metsätaloustöitä – ainakin sen verran, että saattoi kirjallisten piirien ihmeeksi esiintyä tukkijätkänä. Haanpää hukkui kaksi viikkoa ennen 50-vuosispäiväänsä.)

Haavikko, Paavo: Talvipalatsi

Paavo Haavikko julkaisi 1950-luvulla viisi runokokoelmaa, jotka yhdessä uuden proosan nimekkäiden tekijöiden kanssa saivat aikaan ilmiön, jota on kutsuttu suomalaisen kirjallisuuden kultaiseksi vuosikymmeneksi samaan tapaan kuin vuosisadan maalaustaidetta. Haavikon runous merkitsi täysmodernin ilmaisun alkua suomalaisessa runoudessa. Ajatteleva kuva ja useinkin puheen rytmiä ja rakennetta käyttävä runon struktuuri tulivat yleiseksi ja yhteiseksi ilmaisutavaksi ja saivat soveltajikseen monia myös jo aikaisemmin alkaneita tekijöitä. Se, minkä aikalaiset kokivat yltyöyksilölliseksi ja hermeettiseksi, osoittautui kuitenkin avoimeksi ja yhteiseksi. Talvipalatsi on 1950-luvun modernismin pääteteos ja maailman metafysisen olemuksen runokuvaus. Sille on ominaista viitteellinen, tiheäkuvainen, usein sarjoiksi rakentuva ja komeaa historiallista retoriikkaa sisältävä ilmaisu. (Paavo Haavikko on moderneista runoilijoistamme monipuolisin ja omaperäisin; hän kuuluu myös proosan, draaman ja runoepiikan uudistajiin. Haavikko toimi Kustannusosakeyhtiö Otavan kirjallisenä johtajana 1967-83, jolloin hän siirtyi jo aiemmin perustamansa Art House Oy -kustantamon johtajaksi. Haavikko sai Aleksis Kiven palkinnon vuonna 1966, Pro Finlandia -mitallin vuonna 1967, Neustadt palkinnon vuonna 1984 sekä Ruotsin akatemian pohjoismaisen palkinnon vuonna 1993.)

Hawking, Stephen: Ajan lyhyt historia

Ajan lyhyt historia kertoo maailmankaikkeuden synnystä ja sitä koskevasta alkuräjähdysteoriasta sekä avaruuden mystisimmistä kohteista, mustista aukoista. Stephen Hawking yhdistää nämä kaksi tutkimusaluettaan ja esittelee lukijalle keskeisimmät maailmankaikkeutta koskevat tieteelliset ajatukset; ei välttämättä helposti, mutta silti yleistajuisesti, ilman matemaattisia kaavoja. Hawking kertoo suurista asioista eli koko maailmankaikkeudesta, ja pienistä asioista, alkeishiukkasista, sekä tutkijoiden – myös itsensä – yrityksistä yhdistää näitä fysiikan tutkimuksen ääripäitä hallitsevat luonnonlait yhdeksi kokonaisuudeksi. Ajan lyhyt historia on kattava ja monipuolinen esitys kosmologian eli maailmankaikkeuden synnyn, kehityksen ja rakenteen, tutkimuksesta. Se kertoo maailmankuvamme muuttumisesta antiikin ajoista nykypäiviin – ja luo katsauksen myös tulevaisuuteen, niin maailmankaikkeuden kuin sen tutkimuksenkin. Kirja pureutuu ihmisten mielissä liikkuviin peruskysymyksiin: Miten kaikki alkoi? Loppuuko kaikki aikanaan? Mitä "kaikki" tarkoittaa? Ajan lyhyt historia pysyi London Sunday Timesin bestseller-listalla kauemmin kuin yksikään kirja sitä ennen - yli neljä vuotta.

(Stephen Hawking syntyi Oxfordissa tasan 300 vuotta Galileon kuoleman jälkeen. Hän pitää hallussaan aikanaan Isaac Newtonille kuulunutta matematiikan professuuria Cambridgen yliopistossa. Aika, singulariteetit ja mustat aukot ovat olleet keskeisiä Hawkingin työssä teoreettisen fysiikan parissa. Hawking sairastaa parantumatonta ALS- eli ääreishermoston kovettumatautia. 1960-luvun lopulta lähtien hän on käyttänyt pyörätuolia. Puhuessaan hän joutuu käyttämään syntetisaattoria, mutta jatkaa sekä kirjallista että yliopistollista työtään.)
Siirry pääsivulle

Hellaakoski, Aaro: Valitut runot

”Hellaakosken suhde luontoon oli omakohtaisempi ja syvempi kuin tulenkantajain. Hänelle se oli portti ulos minuuden piinasta, aukko eettisen rigorismin umpikujasta... Tiedetään

Hellaakosken tehneen tuttavuutta futuristisen runouden, kubistien ja Apollinairen kokoelman Calligrammes kanssa; hänen runoutensa liittyy läheisesti kansainvälisen uuden runon perinteeseen... ”hän on epäilemättä egosentrisin runoilija, mitä lyriikkamme historia tietää”, väittää Unto Kupiainen... modernistisesti kokeileva... Rytmissä on toisaalta jälkiä kansanlaulujen ja rekiviisujen rennoista peonijuoksutuksista, ja toisaalta totunnaisia metrisiä kuvioita murretaan hajalle tai jätetään tahallaan vajaiksi... 1950-luvun lyyrisen modernismin tiennäyttäjä...” Kai Laitinen, Suomen kirjallisuuden historia, 1991

(Aaro Hellaakoski syntyi vuonna 1893 Oulussa. Hän valmistui filosofian kandidaatiksi Helsingin yliopistosta vuonna 1919 ja kymmenen vuotta myöhemmin hänestä tuli filosofian tohtori. Hellaakoski toimi vuosina 1935-52 helsinkiläisen Tyttönormaalilyseon luonnonhistorian ja maantieteen yliopettajana. Hellaakoskea pidetään 1950-luvun vaihteen huomattavimpana suomalaislyriikkona ja modernismin tienraivaajana. Vuonna 1946 Hellaakoski sai Aleksis Kivi -palkinnon.)

Hemingway, Ernest: Ensimmäiset 49 kertomusta

Hemingwayn taiteen arvostetuimpia, kestävimpiä saavutuksia ovat novellit, joissa pääsee parhaiten oikeuksiinsa hänen mestarillinen tyyliinsä. Se on hyvin yksinkertaista, niukkaa ja toteavaa, tunteilua ja kuvailua karttavaa; tärkeä osuus on iskevällä dialogilla, joka vie tehokkaasti kerrontaa eteenpäin. Ensimmäiset 49 kertomusta on merkkitapaus suomennetun maailmankirjallisuuden historiassa, sillä tässä teoksessa ovat täydellisinä kaikki Hemingwayn mestarilliset nuoruuden novellit. Englanninkielisestä alkuteoksesta on vuonna 1958 julkaistu 21 kertomuksen suomennosvalikoima Kilimandšaron lumet.

(Ernest Hemingway on tämän vuosisadan legendaarisia kirjailijoita, ensimmäisen maailmansodan jälkeisen "kadotetun sukupolven" näkyvin edustaja. Hänen tuotantonsa käsittää romaaneja, novelleja, reportaaseja, matkakertomuksia ja muistelmia. Hemingway sai Nobelin kirjallisuuspalkinnon vuonna 1954. Ensimmäinen Hemingway-suomennos oli Tammen 1944 julkaisema Kenelle kellot soivat ja viimeisin 1999 ilmestynyt Totta aamunkoitteessa.)

Hotakainen, Kari: Buster Keaton – elämä ja teot

Buster Keaton on sepitteellinen sukellus mykän elokuvan pienen miehen, Buster Keatonin, koomiseen maailmaan. "...En muista moniakaan kirjoja, joita lukiessa yhtä useasti ja yhtä kipeästi löisi päätään uusiin ideoihin ja mielleyhtymien teräviin kulmiin." (Matti Apunen, Aamulehti) "Hotakainen luottaa Buster Keatonin tavoin vähäeleiseen ja alaviritteiseen komiikkaan, joka kyntää mieluummin maata kuin tavoittelee taivaita. Jännitteet syntyvät välirikosta, jonka Hotakainen on tehnyt näkyvän maailman kanssa. Kun hän kirjoittaa tuiki arkisen lauseen, hän vetää sille hatustaan rinnastuksen, joka on kaikkea muuta kuin tavanomainen." (Jukka Petäjä, Helsingin Sanomat) "Buster Keaton – elämä ja teot on loistava kirja, se häikäisee lukijansa ja saa värit juoksemaan valkoisella tapetilla." (Putte Wilhelmsson, Parnasso)

(Kari Hotakainen on syntynyt 1957 Porissa. Hän on opiskellut kotimaista kirjallisuutta Helsingin yliopistossa ja toiminut Kuopiossa uutis- ja mainostoimittajana vuosina 1980-86. Vuodesta 1986 lähtien Hotakainen on asunut Helsingissä. Hän työskenteli WSOY:n mainososastolla toimittajana, kunnes vuonna 1996 siirtyi vapaaksi kirjailijaksi.)

Hugo, Victor: Kurjat

Kurjat, Hugon kuuluisin teos, syntyi 1800-luvun puolivälin tienoilla. Siitä tuli maailmankirjallisuuden voimakkain yhteiskunnan kovaosaisia kuvaava romaani, jolla oli valtava vaikutus koko aikakauden omaantuntoon; se oli herättävä taisteluhuuto miljoonille. Romaani rakentuu mahtavan keskushahmon Jean Valjeanin ympärille. Valjean, kuritushuonevanki ja kaleerioija, on kulkemassa kohti tuhoa yhteiskunnan ja oikeuslaitoksen vääryyksien vuoksi. Vahva henkinen herääminen antaa Valjeanille kuitenkin voimia taistella voitokkaasti tuhoutumista vastaan. Jean Valjean – kansan poika, joka matkaa kohti oikeudenmukaisuutta, tietoa ja onnea – on tehnyt lähtemättömän vaikutuksen kirjan lukijoihin, samoin kuin näyttämömusiikin ja elokuvan ystäviin. Kirjaan pohjautuva suosittu Les Misérables –musikaali on kohonnut maailmanmaineeseen. Musikaalia, samoin kuin viimeisintä romaaniin perustuvaa elokuvaa, esitetään myös Suomessa.

(Victor Hugo oli Ranskan romantiikan johtomies ja 1800-luvun monipuolisimpia ja tuotteliaimpia kirjailijoita. Hugo syntyi vuonna 1802 Besançonissa Napoleonin upseerin pojaksi. Hänen aatteellinen kehityksensä kulki kuningasmielisyydestä ja katolisuudesta yhteiskunnalliseen radikalismiin ja kirkonvastaisuuteen. Hugo joutui Napoleon III:n vallankaappauksen jälkeen vuonna 1851 maanpakoon Brysseliin ja Kanaalisaarille, mutta palattuaan vuonna 1870 takaisin Pariisiin, hän nautti loppuelämänsä suurta suosiota. Hugo aloitti runoilijana, mutta hänen näytelmänsä Cromwell (1827) esipuheesta tuli koko ranskalaisen romanttisen liikkeen manifesti.)

Ibsen, Henrik: Nukke koti

Norjalaisen Henrik Ibsenin näytelmä Nukke koti (1879) kertoo naisen roolin muuttumisesta viime vuosisadan lopulla. Nora juttelee miehelleen iloisesti ja tukee tämän urakehitystä, kunnes idylliin tulee särö: Noran salaisuus alkaa paljastua. Näytelmä tihentyy kohtaus kohtaukselta ja huipentuu lopussa Noran lähtöön kodistaan. Nainen on kasvanut ulos nukkevaimon roolistaan. Nukke koti on realismin tyyppinäytelmiä. Se ottaa kantaa sukupuolten tasa-arvoon, rikoksen hyväksyttävyyteen ja rahan valtaa. Nukkekodissa lukija joutuu mukaan Helmereiden perheen kriisiin. Vaikka naisen asema avioliitossa ja yhteiskunnassa on muuttunut Ibsenin ajoista, aviopuolisoiden asenteissa on paljon tuttua. Pitääkö puolisoiden kertoa toisilleen kaikki? Miten vallankäyttö perheessä ilmenee? Miten nainen yhdistää vaimon ja äidin rooliin muut tavoitteensa? Nukkekodin radikaali loppuratkaisu kuohutti aikanaan katsojia. Edelleen se saa meidät pohtimaan, tekikö Nora oikein jättäessään perheensä.

(Henrik Ibsen on norjalainen kirjailija, joka saavutti näytelmillään maailmanmaineen. Ibsen syntyi vuonna 1828 Skienissä. Ylioppilastutkinnon jälkeen hän toimi Bergenin teatterinjohtajana ja vuosina 1857-62 Det norske teatterin kirjallisena neuvonantajana Kristianiassa (Oslossa). Vuonna 1861 Ibsen menetti virkansa ja lähti pettyneenä 27 vuodeksi ulkomaille. Takaisin Norjaan hän palasi vasta vuonna 1891. Erakontapaista elämää viettäessään Ibsen kirjoitti yhteiskuntaoloja kritisoivia näytelmiä. Hänen tuotantonsa käsittää 24 näytelmää sekä kokoelman runoja.)

Irving, John: Garpin maailma

Garpin maailma kertoo Jenny Fieldsistä, perhetyöstä joka erehdyksessä päätyy radikaaliksi feministijohtajaksi, ja hänen aviottomasta pojastaan T.S.Garpista, josta tulee kuuluisa kirjailija. Heidän ympärilleen ryhmittyy kirjava joukko omalaatuisia ihmisiä: yliopiston opettajia ja lemmenkipeitä lähiörouvia, painijoita ja radikaaleja, kustantajia ja poliittisia salamurhaajia. "Suurenmoinen romaanihan tämä on, villin hauska suomennosta myöten, sen ansiostakin. Eikä kaikki ole suinkaan kiinni himosta vaan siitä, että Irving on hitonmoinen tarinaniskijä, niin että Garpin maailman lukee ilokseen, kauheuksista huolimatta, ja tähän on harvinaista, nykyään." - Kyösti Salovaara, Parnasso Garpin maailmasta on tehty elokuva, jossa John Irving esiintyi painivalmentajana.

(John Irving on Yhdysvaltain nykykirjailijoista tunnetuimpia ja suosituimpia. Hän opiskeli Iowan yliopistossa ja toimi siellä myöhemmin opettajana. Suuren yleisön tietoisuuteen hän pääsi neljännellä romaanillaan, Garpin maailmalla, josta tuli myös loistava kansainvälinen läpimurto. Garpin maailma on saanut laajalti tunnustusta.)

Istanmäki, Sisko: Liian paksu perhoseksi

Liian paksu perhoseksi kertoo epätavallisen kokoisesta Kaisusta ja hintelästä Ernistä. Romaanin aika on 60-luku, näyttämö Ruutinojan Sekatavara Pohjanmaalla. Se on surumielisen huumorin sävyttämä tragikomedialla. Ja ehdottomasti rakkausromaanilla. Sisko Istanmäki tutkii sitä, miten ihminen parinsa valitsee, miten ilonsa, vaivansa ja onnettomuutensa. Hän tarkastelee suurikokoisen, epämaisellisen naisen siroa, hienovireistä psyykeä taustanaan pienen miehen suuruus ja pienuus. Hän nostaa pöydälle arvot, kysyy kenelle ihmisen on oltava lojaali, hän tonkii roolivankeutta, tapavankeutta ja ihmistä, joka lentää yli vankilan muurin, joutuu uuteen vankilaan, nousee uudelleen lentoon – ja löytää itsensä. TV1 valmisti romaanista televisioelokuvan vuoden 1997 jouluhelmistoon; esitys saavutti huikat 1,5 miljoonaa katsojaa. Käsikirjoituksesta vastasi Tove Idström ja ohjauksesta Heidi Köngäs. Heini Tola dramatisoi romaanin myös teatterille. Ensi-ilta oli Kokkolan kaupunginteatterissa keväällä 1997.

(Sisko Istanmäki on julkaissut kolme romaania: Niin paljon parempi mies (1991), Liian paksu perhoseksi (1995) ja Viimeiset mitalit (1997). Liian paksu perhoseksi oli ehdolla Finlandia-palkinnon saajaksi 1995, kirjakauppa- ja kirjastoväki myönsi sille vuoden 1995 antoisimmasta kirjasta Kiitos kirjasta -mitalin. Suuri Suomalainen Kirjakerho palkitsi Sisko Istanmäen tästä romaanista vuonna 1996. Valtionpalkinto Istanmäelle on myönnetty näytelmästä Väki ja valta.)

Jansson, Tove: Kuinkas sitten kävikään?

Lastenkamarin klassikko, iki-ihana Tove Janssonin kuvittama ja kertoma nelivärinen kuvakirja, jossa Muumipeikko, Mymmeli ja pikku Myy seikkailevat ja joutuvat ihmeellisiin kommelluksiin. Kuinkas sitten kävikään? – kysytään ja lapsi pääsee tarinassa eteenpäin kurkistamalla joka sivulla oleviin, mielikuvitusta kiehtoviin reikiin. Tove Jansson vetoaa mestarillisesti lapsen mielikuvitukseen, ja houkuttelee lasta kuuntelemaan sadun yhä uudelleen ja uudelleen, sillä tarinan lopussa todetaan: "Vaan... viimeinkin aukko on nyt liian ahdas asunnon ... me jäätiin kirjaan, virkkoi Myy. Niin käy, kun liiaks kehittyi!"

(Tove Jansson tunnetaan parhaiten Muumipeikon luoja. Muumipeikon ilmestyminen 1945 merkitsi käännekohtaa ruotsinkielisessä lastenkirjallisuudessa yhdessä samaan aikaan

aloittaneen Astrid Lindgrenin kanssa. Muumi-kirjoilla on maailmanlaajuinen lukijakunta. Jansson sai H. C. Andersen –mitalin vuonna 1966.)

Joensuu, Matti Yrjänä: Harjunpää ja rakkauden nälkä

Helsingiläisissä asunnoissa liikkuu öisin outo kulkija. Mitään ei viedä, mitään ei rikota. Kaikki tapahtuu äänettömästi. Salaperäisellä hiippailijalla tuntuu olevan avain kaikkiin oviin: moni nainen herää tuntemattoman läsnäoloon makuuhuoneessaan. Aamun valossa kaikki tuntuu unennäöltä. Poliisi ei ensin ota naisten kertomuksia todesta, ja kertojat itsekin alkavat epäillä selväjärkisyyttään. Mutta havaintoja kertyy, verkko kiristyy. Harjunpää ja rakkauden nälkä on romaani polttavasta läheisyyden kaipuusta, rikoksesta ja rakkaudesta. Joensuu näyttää voimansa ihmismielen arvoitusten tuntijana. Joensuu on nyky maailman tulkkina omaa luokkaansa. Harjunpää ja rakkauden nälkä on vuosina 1995-97 käännetty ruotsiksi, norjaksi, tanskaksi ja saksaksi.

(Matti Yrjänä Joensuu syntyi 31.10.1948 Helsingissä, valmistui poliisiksi 1973 ja toimi pitkään rikostutkijana Helsingin poliisilaitoksen väkivaltatoimistossa. Joensuu tuli julkisuuteen Suuren pohjoismaisen dekkarikilpailun Suomen osuuden voittajana 1976 kuvaamalla suomalaista murhaa. Hänen rikosromaaninsa ylittivät ja rikkoivat tavanomaisen jännitysromaanin rajat. Ne poikkesivat alan viihdekirjallisuudesta paitsi kaunokirjallisilla ansioillaan myös realismillaan. Joensuu kuvaa poliisityötä niin todellisena kuin mahdollista ja murtaa samalla niitä kuvitelmia, joita ihmisillä yleensä tästä työstä on. Hän kunnioittaa ihmistä ja elämää ja näkee paatuneimmassakin rikollisessa myös ihmisen.)

Jotuni, Maria: Rakkautta, suhteita

Maria Jotunin tuotannon avanneet, 1905 ja 1907 ilmestyneet novellikokoelmat toivat ilmestyessään aivan uuden äänen suomalaiseen kirjallisuuteen. Tekstit olivat keskitettyjä, paisuttelemattomia, arastelemattomia. Ne eivät maalaile, eivät selittele, eivät yleistä. Novelli saattaa muodoltaan olla kirje tai rakentua vuoropuhelun tai puhelinkeskustelun toisen osapuolen repliikkien varaan. Monien novellien aiheena on naisen ja miehen suhde, eikä Jotunin piirtämä kuva kaunistele. Maria Jotuni on suomalaisen novellin suurmestareita, tiiviin, nopean, napakan kertomuksen taitaja.

(Maria Jotuni, tai oikealta nimeltä Maria Haggren, syntyi Kuopiossa vuonna 1880. Valmistuttuaan ylioppilaaksi v. 1900 Maria ajatteli opettajan uraa. Hän opiskeli Helsingin yliopistossa taidehistoriaa muutamia vuosia. Opettajaa hänestä ei koskaan tullut, kirjailijan ura alkoi toimittajan työn kautta osakuntalehdessä. Vuosisadan alussa Maria veljineen otti käyttöön sukunimen Jotuni, joka viittaa historian harrastukseen. Jotuni pohjaa sanaan jotuli, mikä oli tarinoiden mukaan Peräpohjolassa muinoin asuneiden jättiläisten nimitys. Maria Jotunista tuli sanan taitajana jättiläinen, merkittävä yhteiskunnallinen kirjailija, jonka tuotantoon lapsuus ja nuoruus Kuopiossa ovat lyöneet vahvan leimansa. Maria Jotuni kuoli Helsingissä vuonna 1943.)

Joyce, James: Odyseus

Romaani kuvaa yhden arkipäivän 16.6.1904 tapahtumia kello kahdeksasta aamulla kolmeen yöllä juutalaisen, keskiluokkaisen Leopold Bloomin, tämän vaimon Mollyn ja

opiskelijanuorukaisen Stephen Dedalusin elämässä Dublinin kaupungissa. Leopold Bloomin kesäpäivässä kirjailija kuvaa jokaisen ihmisen elämää minä hetkenä ja missä paikassa tahansa. Tämä päivä, tämä lyhyt välähdys kahden unen välissä, on itse ihmisen elämä, syntymisen ja kuoleman välinen lyhyt tuokio. Realistisen tason rinnalla kulkee homeerinen, myyttinen taso, jossa Leopold on Odysseus, Molly Penelope ja opiskelijanuorukainen, Stephen, isäänsä etsivä Telemakhos. Teos pyrkii olemaan koko länsimaisen sivistyksen summa sekä samalla irlantilaisten ja juutalaisten historia.

(James Joyce oli modernin kirjallisuuden suurimpia uudistajia. James Joyce on vuosisatamme nerokkaimpia ja merkityksellisempiä kirjailijoita uuden proosataiteen ja modernin romaanin kehitykselle. Joyce syntyi Dublinissa, kävi jesuiittakoulua ja opiskeli Dublinin katolisessa yliopistossa. Vuodesta 1902 lähtien Joyce asui Pariisissa, Triestessä ja Zürichissä, missä myös kuoli vuonna 1941. Joyce toimi mm. opettajana ja lehtimiehenä taloudellisesti vaikeissakin oloissa. Joyce kärsi vaikeasta silmäsairaudesta, joka vaikeutti hänen työskentelyään.)

Kafka, Franz: Oikeusjuttu

Franz Kafka ei katsonut koskaan saaneensa Oikeusjuttua valmiiksi, vaan määräsi sen - muiden käsikirjoitustensa tavoin - poltettavaksi kuolemansa jälkeen. Kun hän kirjoitti teosta talvella 1916-17, hänen terveytensä heikkeni kriittisesti; sittemmin hän vietti pitkiä aikoja parantoloissa hakemassa apua tuberkuloosiinsa. Oikeusjutun käsikirjoitusta ei Kafkan kuoltua kuitenkaan hävitetty, ja romaani ilmestyi vuonna 1925. Oikeusjuttu kuvaa pienen ihmisen ahdistusta nimettömien, kasvottomien vallanpitäjien heiteltävänä - kokemusta jota yhä useampi tämän päivän ihminen elää. Kafkan maailma on täynnä sovittamattomia vastakohtia. Se on ahdistava paikka, jossa hallitsee etäisten vallanpitäjien outo koneisto. Vaikka teksti on levottomuutta herättävää, sisältää se myös paljon groteskin koomisia piirteitä.

(Franz Kafka oli juutalaista syntyperää oleva itävaltalainen kirjailija. Kafka valmistui vuonna 1906 lakitieteen tohtoriksi ja toimi aina vuoteen 1922 vakuutusyhtiön virkailijana. Kafka sairasti tuberkuloosia ja joutui siitä syystä viettämään pitkiä aikoja parantoloissa. Elinaikanaan Kafka julkaisi vain joitakin kertomuksia, suurin osa tuotannosta ilmestyi vastoin hänen tahtoaan ystävän Max Brodin julkaisemana. Vuonna 1979 perustettiin Franz Kafka -palkinto, joka on joka toinen vuosi jaettava itävaltalainen kirjallisuuspalkinto.)

Lönnrot, Elias (toim.): Kalevala

Kalevala on Elias Lönnrotin paljolti itse kokoamistaan kansanrunoista koostama runoepos, kansalliseepoksemme. Se on kansainvälisesti Suomen tunnetuin kirja, joka on käännetty 49 kielelle. Olennaisempaa kuitenkin on, että se on Suomen ja suomalaisten kannalta tärkein kirjamme. Sen vaikutus kansallisen itsetunnon ja itsetiedon kasvattajana ja muovaajana, sen voima kansallisen taiteen ehtymättömänä inspiraatiolähteenä, sen merkitys kiellemme ja todellisuutemme määrittäjänä on ollut suunnaton. Kalevalan merkitys ei kuitenkaan jää historiaan. Se puhuu tälle päivälle. Nykytaide on löytänyt sen, kuten myös nuorisomusiikki ja roolipelaajat. Suomen kansalliseepos ei suostu jäämään historiaan. Väinämöinen ja hänen väkensä puhuvat tällekin päivälle. Kalevala elää.

(Elias Lönnrot oli kansanrunouden kerääjä, kielentutkija ja kansalliseepoksen kokoonpanija. Hän toimi myös lääkärinä. Ensimmäiset eeposvirikkeet Lönnrot sai Turun romantiikan piirissä opettajaltaan Reinhold von Beckeriltä, jonka tutkimusten pohjalta hän vuonna 1827

laati väitöskirjansa Väinämöisestä, muinaisesta jumalasta. Mutta vasta yli kymmenen vuoden ja yhdentoista runonkeruumatkan ja runsaiden esivalmistelujen jälkeen Kalevala sai nykyisen muotonsa. Lönnrot oli myös ensimmäisen suomenkielisen aikakauslehden Mehiläisen julkaisija, kokosi Suomalais-ruotsalaisen sanakirjan I-II sekä loi perustan lääke- ja kasvitieteelliselle sanastolle.)

Kianto, Ilmari: Punainen viiva

Punainen viiva ilmestyi 1909, saman vuonna jolloin ensimmäiset yleiset ja yhtäläiset eduskuntavaalit Suomessa pidettiin. Suuren maailman mullistukset heittävät pärskeitään korven viheliäiseen köyhyteen, sosiaalidemokratia alkaa ensimmäistä kertaa taistella takametsien ihmisten sieluista, mutta korpikansan kohtalonyhteyttä erämaahan uusi aika aatteineen ei kykene murtamaan. Romanin päähenkilöillä Topi ja Riikka Romppasella lapsikatraineen on pysyvä paikkansa suomalaisessa kansallisgalleriassa. Ilmari Kiannon pääteos Punainen viiva on historiallisesti ja yhteiskunnallisesti vaikuttava ajankuva, merkittävä kotimainen klassikko.

(Ilmari Kianto, tai vuoteen 1906 asti Ilmari Calamnius, pääsi ylioppilaaksi Oulun lyseosta vuonna 1892. Hän ilmoittautui Helsingin yliopiston teologiseen tiedekuntaan, mutta syksyyn mennessä mieli muuttui: hän halusikin upseeriksi. Syksyllä 1893 Kianto aloitti kuitenkin suomen ja venäjän opinnot yliopistossa ja valmistui vuonna 1899. Hän toimi venäjän kielen ja kirjallisuuden opettajana Kajaanin yhteiskoulussa sekä Kajaanin lehden vt. päätoimittajana vuosina 1904 - 06. Sen jälkeen hän elätti itsensä, useat vaimonsa ja lapsensa kirjoittamalla. Ilmari Kianto sai Aleksis Kivi palkinnon vuonna 1950.)

Kivi, Aleksis: Seitsemän veljestä

Seitsemän veljestä on Suomen kansallisromaani. Se kertoo Jukolan talon veljeskaartista, pojista eteläisessä Hämeessä. Veljekset – ikäjärjestyksessä: Juhani, Tuomas, Aapo, Simeoni, Timo, Lauri ja Eero – ovat tuttuja meille kaikille, veljiämme. He olivat orpoja ja antoivat kotitalonsa vuokralle ja muuttivat kymmeneksi vuodeksi Impivaaran metsiin, koska törmäsivät järjestyneen yhteiskunnan vaatimuksiin ja rajoituksiin. Sinne he rakensivat oman yhteisönsä, oman maailmansa, omat elinkeinonsa. Metsäläiskausi ei heitä nujertanut, päinvastoin. Sen jälkeen he ovat valmiit asettumaan Suomeen täysivaltaisiksi kansalaisiksi. Romaani on uskomattoman moniaineksinen. Kerronta etenee paljolti näytelmän tapaan merkittynä vuoropuheluna, mutta sitä katkovat laajatkin kertovat jaksot tai kerrontaan luontevasti asettuvat runot ja tarinat. Realismi ja huumori limittyvät, melskaava toiminta ja kuunteleva lyyrisyys, vauhdikas tyypittely ja oivaltava ihmiskuvaus. Kiven kieli elää joka hetki, kerronta vetää. Seitsemän veljestä on kirjallisuutemme ylittämätön mestariteos. Seitsemän veljestä on kirjallisuutemme ylittämätön mestariteos, joka on osa jokaisen suomalaisen sielunsisintä ja jonka lauseiden lomassa jokaisella suomalaisella tuntuu olevan paikka.

(Aleksis Kivi, tai Alexis Stenvall, on suomenkielisen kirjallisuuden varsinainen perustaja. Hän syntyi 10.10.1834 Nurmijärven Palojoella tuurijuopon räätälin Eerik Juhana Stenvallin perheen kuopuksena. Kivi sai luku- ja kirjoitustaidon alkeet kodissaan ja kävi Malakias Costianderin kiertokoulua. Vuonna 1846 Kivi muutti veljensä luo Helsinkiin lukemaan ruotsin kieltä ukko Granbergin kouluun Katajanokalle. Ylioppilastutkinnon Kivi suoritti 23-vuotiaana. Kaksi vuotta myöhemmin hän kirjoittautui Helsingin yliopistoon ja kuunteli luentoja mm. suomen kielestä ja kirjallisuudesta tenttejä suorittamatta. Kiven aktiivisin

luomiskausi ajoittuu vuosiin 1864-1871, jolloin hän asui Charlotta Lönnqvistin luona Siuntion Fanjunkarsissa. Kivi joutui kahteen otteeseen Lapinlahden sairaalaan hoidettavaksi. Helmikuun viimeisenä päivänä vuonna 1872 Kivi lähetettiin parantumattomana veljensä Albertin luo Tuusulaan, missä hän kuoli vuoden viimeisenä päivänä 1872. Aleksis Kiven päivä 10.10. on suomalaisen kirjallisuuden päivä.)

Eri kirjoittajia: Kotiruoka

Kotiruoka on suomalaisten keittiöiden suosittu perusteos. Ensimmäisen kerran kirja ilmestyi jo vuonna 1908, ja sen merkitys suomalaisen ruokakulttuurin välittäjänä on ollut huomattava. Perusideana on valmistaa kotoisissa keittiöissä taloudellista ja maukasta ruokaa, tehdä perheen yhteisistä ruokahetkistä miellyttäviä niin arkena kuin juhlena. Ruokaohjeet on jäsennetty käteviksi perusohjeiksi lukuisine muunteluvaihtoehtoineen, arvokasta perusaineistoa ja perinteisiä taidonnäytteitä unohtamatta, ja yksityiskohtaiset ohjeet takaavat onnistumisen ilon aloittelevallekin ruoanlaittajalle.

(Viimeisimmän laitoksen Kotiruosta ovat toimittaneet Kaisa Isotalo, Raija Kuittinen ja Ragni Tennberg.)

Kross, Jaan: Keisarin hullu

Jaan Krossin historiallisen romaanin päähenkilö on liiviläinen aatelmies Timotheus von Bock, todellinen henkilö, joka eli vuosina 1787-1836. Bock vietti lähes kymmenen vuotta vankilassa syytettynä vehkeilystä keisari Aleksanteri I:stä vastaan ja hulluksi leimattuna. Bockin jännittävien, arvoituksellisten vaiheiden pohjalta Kross luo monitasoisen tarinan, jonka kertojana on Timotheuksen lanko Jakob, entinen virolainen maaorja. Timotheuksen, hänen epäsäätyisen vaimonsa Katariinan ja Jakobin vaiheissa sekoittuvat historialliset tosiseikat ja älykäs kuvitteellisuus. Kross pohtii historialliset romaanin muodossa vallankäytön ja vapauden ongelmia – ikuisia ja yleisinhimillisiä asioita.

(Jaan Kross syntyi Tallinnassa vuonna 1920. Hän opiskeli lakitiedettä Tarton yliopistossa 1938-44. Sen jälkeen hän toimi siellä valtio- ja kansainvälisen oikeuden laitoksella opettajana. Vuodet 1946-54 Kross oli vankeudessa ja karkotettuna Tallinnassa, Komissa ja Krasnojarskissa. Kirjailijan uransa Kross aloitti runoilijana ja runouden kääntäjänä. Tänä päivänä Jaan Kross on Viron huomattavimpia nykykirjailijoita. Hän sai vuonna 1988 ensimmäisen Eeva Joenpelto –palkinnon.)

Kundera, Milan: Olemisen sietämätön keveys

Olemisen sietämätön keveys on neljän keskieurooppalaisen, sijaansa etsivän ihmisen tarina. Se on myös rakkauskertomus, syvimpiä ja kauneimpia mitä koskaan on kirjoitettu. Tomás, prahalainen kirurgi ja naistenmies, rakastuu päätäpahkaa herkkään, hauraaseen tarjoilijattareen Terezeen. Hän haluaa tytön, mutta myös vapautensa, kaikki hänelle kertyneet ihanat naiset, joista tärkein on Sabina, itsellinen taiteilija ja seikkailijatar. Vuosi 1968 viskoo ihmiset maailmalle. Genevessä Sabina solmii suhteen Franziiin, keski-ikäiseen, osallistuvan polven tiedemieheen, jonka idealismi ulottuu koko maailmaan. Ihmiskohtalot kutoutuvat romaanissa kuvioiksi, jonka moraaliset, intellektuaaliset, eroottiset ja poliittiset kosketuskohdat ovat aikamme kirjallisuudessa ainutlaatuiset.

(Milan Kundera on tšekkoslovakialainen kirjailija, joka tosin menetti Tšekkoslovakian kansalaisoikeudet vuonna 1979. Kundera onkin asunut vuodesta 1974 lähtien Ranskassa. Kotimaassaan hän toimi Prahan elokuvakorkeakoulun dosenttina. Ranskassa hän on opettanut kirjallisuutta ensin Rennesin yliopistossa ja vuodesta 1980 lähtien Pariisissa. Kundera aloitti kirjailijan uransa 1950-luvun alussa. Vuonna 1970 Tšekkoslovakiassa Kunderalle määrättiin julkaisukiello, joka kumottiin vasta 1989.)

Kunnas, Kirsi: Tiitiäisen satupuu

Suomen lasten rakastetuin lastenlorukokoelma, ajaton klassikko, joka viehättää yhtä lailla tämän päivän lapsia kuin heidän vanhempiaan ja isovanhempiaan. Kirsi Kunnaksen lapsen maailmaan syvältä eläytyvät lorut on taidokkaasti kuvittanut Maija Karma. Tunnetuimpia Tiitiäisen satupuun loruja lienevät Haitula, Tunteellinen siili, Tiitiäisen tuutulaulu, Herra Pii Poo sekä Ville ja Valle. Loruja on myös sävelletty lasten lauluiksi. Kirsi Kunnaksen luoma lastenloruperinne on osa suomalaisten lasten kulttuuriperimää; lorujen ja riimien merkitys lapsen kielellisen kehityksen edistäjänä on myös tieteellisesti osoitettu.

(Kirsi Kunnas syntyi Helsingissä 14.2.1924. Ylioppilaaksi hän pääsi vuonna 1944 Helsingin tyttönorssista. Hän opiskeli vuoden verran Taideakatemian koulussa ja sittemmin estetiikkaa ja nykykansain kirjallisuutta, psykologiaa ja sosiologiaa Helsingin yliopistossa. Sittemmin hänelle on hahmottunut kaksi uraa, vakavampi luontolyhyrikkona ja kepeämpi lastenkirjailijana. Kunnaksen vaikutus suomalaiseen lastenrunouteen on aivan omaa luokkaansa. Häntä voidaan kiistatta pitää suomalaisen lastenrunouden uudistajana, mutta myös rakastettujen satujen tekijänä.)

Kunnas, Mauri: Suuri urheilukirja

Riemukas retki Koiraporin värikkääseen urheiluelämään, josta löytyy tarmokkaita edustajia jokaiseen lajiin. Eturivin paikka Sopulimäen Sinikellojen ja Koiraporin Marsujen vauhdikkaaseen jääkiekko-otteluun, stadionin suuriin yleisurheilukilpailuihin, Koiraselän talviurheilukisoihin ja moneen, moneen muuhun unohtumattomaan urheilutapahtumaan. Mauri Kunnaksen vauhdikkaan valloittava urheilun aarreaitta kaiken ikäisille, vauvasta vaariin. Tarkasti todellisuuteen perustuvaa katseltavaa ja luettavaa moneksi hauskaksi hetkeksi. Suuri urheilukirja on vuonna 1984 käännetty japaniksi, ranskaksi, englanniksi, italiaksi ja ruotsiksi.

(Mauri Kunnas syntyi 11.2.1950 Vammalassa, kirjoitti ylioppilaaksi 1969 ja valmistui graafikoksi Suomen Taideteollisesta korkeakoulusta 1975. Hän on toiminut mm. pilapiirtäjänä eri lehdissä ja on nykyisin vapaa kirjailija ja taiteilija. Kunnaksen kirjoja on ilmestynyt 17 eri kielellä 20 eri maassa, ja hänen kirjojaan on painettu yhteensä noin kolme miljoonaa kappaletta.)

Lander, Leena: Tummiin perhosten koti

Juhani Johansson seisoo tulevassa työhuoneessaan. Toimitusjohtaja tarjoaa tulta, ovathan he nyt lähes tasa-arvoisia. Ja sitten. Ethän pane pahaksesi, että olemme antaneet tutkia vähän taustaasi? Miten sen kuolemantapauksen laita oikein oli? Sinuahan kuulusteltiin myös?

Tummien perhosten koti kahmaisee elämää suurella kädellä. Se näyttää maailman, joka antaa lapselle tummat siivet jo ennen kuin hän on ehtinyt kotelostaan kuoriutua. Se kysyy ravisuttavalla tavalla, mistä kaikesta ihmisen pitää maksaa? Omista teoistaanko vain? "Täydet viisi tähteä. Tämä herkkä ja tiivistunnelmainen, raaka ja realistinen, kaunis ja ihmeellinen, kova ja häikäilemätön voimannäyte nostaa Landerin pohjoismaisten kirjailijoiden huipulle." Dorte Romsing, Tummien perhosten koti on ilmestynyt myös Norjassa, Ruotsissa, Islannissa, Tanskassa, Ranskassa, Tsekissä, Saksassa, Latviassa ja Virossa. Teos oli ehdolla Finlandia-palkinnon saajaksi 1991 ja Pohjoismaisen kirjallisuuspalkinnon saajaksi 1993. Palkittiin Kalevi Jäntin palkinnolla ja Kiitos kirjasta mitalilla 1992. Tummien perhosten koti, Turun kaupungin teatteri, kantaesitys 1993, dramatisointi Leena Lander ja Juha Malmivaara. (Leena Lander on valmistunut humanististen tieteiden kandidaatiksi Turun yliopistosta aineinaan suomen kieli ja kirjallisuus sekä kulttuurihistoria. Lander on toiminut Turun Sanomien kolumnistina vuodesta 1989 lähtien.)

Lehtonen, Joel: Putkinotko

Teos ilmestyi alkuaan kahtena osana: Putkinotkon metsäläiset vuonna 1919 ja Putkinotkon herrastelijat vuonna 1920. Samana vuonna teos ilmestyi myös yhtenä niteenä. Putkinotko on kuvaus laiskasta viinatrokarista ja tuhmasta herrasta, vuokraviljelijä Juutas Käkriäisestä – ja hänen pesueestaan – ja kirjakauppias Aapeli Muttisesta. Se on mahtava yhden päivän romaani, jonka kesäiseen päivään tuntuu mahtuvan kaikki: heleä aamu ja illan pimeä, koko aistein havaittava maailma ja sen takaa aavisteltu, luonto ja ihminen, sorrettujen ja sortajien väliset jännitteet, raikuva riemu ja kaupat manalaisen kanssa. Putkinotko on suomalaisen kirjallisuuden mestarillisimpia teoksia. Putkinotkosta on syystä sanottu, että se on "suomalaisen kirjallisuuden parhaita teoksia". Ja on siinä paljon kansallisen omakuvan aineksiakin.

(Joel Lehtonen on suomen kirjallisuuden keskeisiä klassikkoja. Huutolaispoika Joel Heikarainen sai nelivuotiaana sukunimekseen Lehtonen, kun papinleski Augusta Wallenius huusi hänet ja laittoi kouluun. Syksyllä 1901 ylioppilas Lehtonen kirjoittautui Helsingin yliopistoon, aineinaan estetiikka ja nykyiskansain kirjallisuus. Hänen opintonsa jäivät yhteen lukuvuoteen. Lehtonen julkaisi ensimmäiset kaksi teostaan vuonna 1904. Kirjailijan uransa lisäksi Lehtonen suomensi maailmankirjallisuuden klassikoita (mm. Stendhal, Ibsen). Marraskuussa 1934 Lehtonen hirttäytyi kotonaan Huopalahdessa.)

Leino, Eino: Helkavirsiä ja hymyilevä Apollo

Helkavirsiä on Suomen rakastetuimman runoilijan kokoelma balladeja ja legendoja. Helkavirsiä ilmestyi vuonna 1903 ja toinen osa Helkavirsiä II vuonna 1916. Leino yhdistää runoissaan perinteisen kalevalamitan moderneihin näkemyksiin, uudistaa kieltä ja luo myyttisiä hahmoja ja tarinoita. Kalevalamitan käyttäjänä ja kehittäjänä Leinon taidot ovat vertaansa vailla, ja Helkavirret ovatkin suomalaisen runouden suurimpia saavutuksia. Hymyilevä Apollo ilmestyi vuonna 1898 teoksessa Sata ja yksi laulua. Runoelma Hymni sisältää osat Höyhensaaret, Laulu metsästä ja Hymyilevä Apollo. Runoissa Leino kuvaa nuoruuden elämänuskolla ihmisen syvimpiä pyrkimyksiä ja sisäisen etsimisen tarvetta. Aikalaisarvostelijoiden väheksymät runot ovat nyt kirjailijan luetuimpia säkeitä.

(Eino Leino, alun perin Lönnbohm, on Suomen huomattavimpia kirjailijoita. Hän toimi myös Päivälehdessä ja Helsingin Sanomien avustajana ja pakinoitsijana nimillä Mikko Vilkastus, Teemu, Kanttori Sepeteus. Leinon kirjailijan rooleista on muistettava vielä lukuisten klassikoiden suomennostyö.)

Levanto, Marjatta: Nykyaide suurin piirtein

Nykyaide suurin piirtein on ensimmäinen suomalainen nykyaidekirja lapsille ja nuorille. Kirja avaa teemojen, taiteilijoiden ja yksittäisten taideteosten kautta näkökulmia nykyaiteeseen. Samalla taiteen teoriaa ja taidehistoriaa käsitellään konkreettisten esimerkkien avulla. Kirjaan on koottu kuusi katsetta nykyaiteeseen. Ensimmäisen katseen kohde on ihminen – taiteen katsoja, tekijä ja varhaisin vaihe. Seuraavaksi katsellaan maailmaa, sitten pyrkimystä tasapainoon ja taipumusta toisaalta haaveiluun, toisaalta järkeilyyn. Lopulta palataan menneeseen ja muistoihin. Kaikkea nykyaiteesta ei tässä kirjassa tietenkään käsitellä, kyse on vain välähdyksistä. Siitä kirjan nimi, Nykyaide suurin piirtein. Kirjan rungon muodostavat perusteemoja ja taideteoksia analysoivat tekstit. Reunahuomautukset tarjoavat lukijalle täydentävää tietoa ja Julia Vuoren piirtämät marsilaiset seikkailevat läpi kirjan tutustuen taideteoksiin. Graafiselta toteutukseltaan kirja poikkeaa totutusta, siinä on esimerkiksi kuultopaperille painettuja ja metallivärillä kohopainettuja kuvia sekä muotoon leikattuja sivuja. Kirja huomioitiin Rudolf Koivu 1999 – palkinnolla.

(Marjatta Levanto s. 1944 kuvitus Julia Vuori s. 1968 Marjatta Levanto on Ateneumin museolehtori ja taidekasvatuksen asiantuntija. Hän on kirjoittanut lukuisia kirjoja taiteesta sekä lapsille että aikuisille ja tehnyt elokuvia, multivisioita ja videoita taiteesta ja taidekasvatuksesta. Julia Vuori on kuvittaja, joka on saanut mm. Nuoren taiteen Suomipalkinnon. Vuoren omaperäisen ja oivaltavan humoristisen kuvitustyön tunnetuin hahmo lienee Sika.)

Liksom, Rosa: Yhden yön pysäkki

Yhden yön pysäkki kuvaa väkivaltaisessa yhteiskunnassa väistyviä tai tuhoutuvia kapinallisia hiukan ohjelmalliseen, mutta lakonisen asialliseen tapaan. Novellit ovat nopeita otoksia, jotka on vaistonvaraisesti napattu lennosta kiinni. Liksi on tuonut lyhytproosaansa rockmusiikin ja sarjakuvien surrealistiset visiot ja uuden kaupunkinuorison irrallisuuden ja väkivaltaisuuuden – laajemmin sukupuolten valtataistelun ja kyvyttömyyden rakastaa. "Joskus tuskin huomaa liukuneensa 'novellista' toiseen. Rosa Liksi murtaa novellin rajat." (Riitta Tammilehto, Eteenpäin) "Liksi ei ota osaa, hän vain kuvaa. Eikä hän sääli edes lukijaa, jolle tulee paha olo." (Seija Lappalainen, Lapin kansa) "Nuoret dokaavat, hakkaavat toisiaan, pamahtavat paksuiksi, joutuvat putkaan." (Juha Järvinen, Rakentaja) "Cool, Euroopasta Lappiin." (Suvi Ahola, Helsingin Sanomat) Yhden yön pysäkki sai J.H.Erkon sekä Amerin kulttuuripalkinnon ilmestyessään vuonna 1985.

(Rosa Liksi, tai Anni Ylävaara, syntyi Lapissa vuonna 1958. Hän on opiskellut antropologiaa Helsingin ja Kööpenhaminan yliopistossa sekä yhteiskuntatieteitä Moskovassa. Hän on työskennellyt myyjänä, tarjoilijana, maatalouslomittajana, paikallisradion toimittajana sekä avustanut mm. Helsingin Sanomia. Taiteilija on asunut myös Kööpenhaminassa ja Neuvostoliitossa, missä matkustellessaan hän keräsi runsaan neuvostoestetiikasta kertovan esinekokoelman. Se on nykyään näytteillä Lenin-museossa Tampereella.)

Lindgren, Astrid: Peppi Pitkätossu

Astrid Lindgrenin luoma vallaton, anarkistinen, rohkea, itsenäinen ja älykäs tyttö, Peppi Pitkätossu on ollut monen sukupolven ajan tyttöjen suosikkiahmo, samaistumisen kohde. Yhtälailla tämän päivän kaksikymppiset tytöt kuin nelikymppiset naiset haluavat olla peppipitkätossuja silloin tällöin elämässään. Tähän perustuu alun perin Ruotsissa ilmestyneen lastenkirjaklassikon suosio vielä tänäänkin – rohkeutta ja itsenäisyyttä halutaan siirtää perintönä omille lapsille! Kirjan on kuvittanut mustavalkoisin piirroksin Ingrid Vang-Nyman, joka on luonut jäljittelemättömän visuaalisen mielikuvan Pepistä.

(Astrid Lindgren on Ruotsin luetuimpia ja rakastetuimpia lastenkirjailijoita. Lindgren aloitti ruotsinkielisessä lastenkirjallisuudessa uuden aikakauden Peppi Pitkätossun myötä. Heti ilmestyttyään Peppi aloitti voittokulkunsa ympäri maapallon. Lindgren on kirjoittanut yli 80 kirjaa ja suurelta osin hänen ansiosta, lastenkirjallisuus on tunnustettu merkittäväksi kulttuurialueeksi. Pepin ohella klassikkohahmoiksi ovat nousseet mm. Eemeli, Melukylän lapset ja Katto-Kassinen.)

Linna, Väinö: Tuntematon sotilas

Tuntematon sotilas kertoo pienen miesryhmän vaiheita sodan syttymisestä 1941 syyskesän 1944 katkeriin torjuntataisteluihin asti. "Linnan romaani erottui muista realisminsa, kriittisen asenteensa ja hallitun rakenteensa puolesta...Hänen tuntematon sotilaansa ei ole ihannekuva eikä kansallisen idealismin ruumiillistuma...Vuoden 1954 näkökulmasta se oli ensimmäinen kaunistelematon sotaromaani ja ylitti suorapuheisuudellaan vajaan vuosikymmenen takaisen lähimmän hengenheimolaisensa, Haanpään Yhdeksän miehen saappaat. Se oli sodanaikainen propagandan, juhlavien isänmaallisten fraasien, kaikkinaisen paraati-isänmaallisuuden pureva kritiikki...Tuntemattomasta sotilaasta tuli muutakin kuin sodan kritiikki: suomalaisen sotilaan monumentti." (Kai Laitinen, Suomalaisen kirjallisuuden historia, 1991)

(Akateemikko Väinö Linna on Suomen sodanjälkeisen kirjallisuuden huomattavin eepikko. Linnan romaanit Tuntematon sotilas ja trilogia Täällä Pohjantähden alla ovat vaikuttaneet näkyvästi suomalaisten käsitykseen omasta historiastaan. Tampereen Finlaysonin tehtaalla karstaajana työskennellessään Linna julkaisi ensimmäisen romaaninsa vuonna 1947. Syyskuun 26. päivänä 1954 Linna lähetti kustantajalle romaanikäsitteen, jonka nimenä oli "Sotaromaani". Se ilmestyi pikavauhtia, 3.12.1954, nimellä Tuntematon sotilas. Teos sai aikaan ennennäkemättömän metelin. Ensin kirjoittivat kriitikot ja sitten suuri yleisö. Riitelyn tiimellyksessä eräskin kenraalimajuri laski kauhukseen romaanista muiden rienausten ja ilkeyksien ohella 224 kirosanaa!)

Siirry pääsivulle

Marx - Engels: Kommunistinen manifesti

Kommunistinen manifesti on yhteiskuntatieteellisen kirjallisuuden 150-vuotias klassikko, jossa esitetään lähtökohdat ja tavoitteet yhteiskunnan muuttamiseksi oikeudenmukaisemmaksi. Teos on ensimmäinen yhtenäinen esitys materialistisesta historiankäsityksestä. Se sisältää marxismin peruseräkkeet kansanomaisessa ja propangandistisessa muodossa. Voidaankin sanoa, että Kommunistinen manifesti on kirja globalisaatiosta ennen globalisaatiota. Teos päättyy iskulauseeseen: "Kaikkien maiden proletarit, yhtykää!" (saks. "Proletarier aller Länder, vereinigt euch!") Kuten yhdysvaltalainen nykyfilosofi Richard Rorty rinnastaa Raamatun ja Kommunistisen manifestin: "Vanhempien ja opettajien pitäisi rohkaista nuoria ihmisiä lukemaan molemmat kirjat. Se olisi omiaan edistämään heidän moraalista kehitystään". Sama pätee varmasti suomalaisiinkin, niin nuoriin kuin vanhempiinkin.

(Karl Marx s. 1818 k. 1883 Friedrich Engels s. 1820 k. 1895 Karl Marx oli saksalainen filosofi ja taloustieteilijä. Vuonna 1841 hän väitteli tohtoriksi ja seuraavana vuonna 1842 hänestä tuli Rheinisch Zeitungin päätoimittaja. Lehti kuitenkin lakkautettiin seuraavana vuonna. Pariisissa Marx tutustui vuonna 1844 Friedrich Engelsiin, josta tuli hänen elinikäinen työtoverinsa, ystävänsä ja tukijansa. Vuonna 1845 Preussin hallituksen painostuksesta Marx karkotettiin Pariisista. Marx ja Engels asettuivat Brysseliin, jossa vakaumukselliseksi materialistiksi kehittynyt Marx liittyi mukaan "Kommunistien liitoksi" kutsuttuun salaiseen liikkeeseen. Marx ja Engels perustivat Kölnissä Neue Rheinische Zeitung -sanomalehden, joka sai ilmestyä kuusi kuukautta. Suositeltuaan siinä kumouksellisia menettelytapoja Marx joutui vastaamaan valtiopetoksesta ja hänet karkotettiin maasta. Marx siirtyi Lontooseen loppuelämänsä ajaksi. Friedrich Engels oli saksalainen tieteellisen sosialismin teoreetikko ja poliitikko. Marxin ja Engelsin yhteistyö oli niin kiinteää, että kummankin henkilökohtaisten asioiden erittelemine on vaikeaa.)

Meri, Veijo: Manillaköysi

"Keppilän Joose löysi köyden keskeltä huoltotietä. Se oli ainoa käyttökelpoinen ja yleisesti pätevä esine minkä hän oli löytänyt koko sotaretken aikana." Joose päättää salakuljettaa köyden kotiinsa lomalle lähtiessään ja kärsii päänäpintymänsä tähden painajaismaiseksi muodostuvan junamatkan rasitukset. Manillaköysi on sotakirja, mutta Veijo Meren sota ei ole jännittävää seikkailua vaan kaaosta, perinpohjaista epäjärjestystä. Hän ei kertojana pyri kuvaamaan sosiaalista tai historiallista todellisuutta, hän kuvaa yksilöitään arvaamattomissa ja absurdeissa tilanteissa. Lukijalle Meren proosa merkitsee seikkailua maailmassa, jossa mikään ei ole varmaa vaikka kaikki on tuttua. Meren Manillaköysi on merkittävimpiä suomalaisia kuvauksia ihmisistä sodassa ja se on käännetty 17 kielelle. Myös muita Meren kirjoja on käännetty, yhteensä kahdellekymmenelleyhdelle kielelle. Hän on tullut tunnetuksi sota-aiheiden kuvaajana; sodan mielettömien tilanteiden vangitsijana. Ensisijaista hänen teoksissaan on kuitenkin ihmiskuvaus, jolle sota luo vain poikkeukselliset olosuhteet.

(Veijo Meri on oman sukupolvensa tunnetuimpia kirjailijoita ja modernin suomalaisen proosan kansainvälisesti maineikkaimpia edustajia. Hän syntyi 31.12.1928 Viipurissa. Ylioppilaaksi Meri kirjoitti Hämeenlinnan lyseosta vuonna 1948, opiskeli historiaa yliopistossa, toimi Otavan kustannusvirkeilijänä vuosina 1957-59 ja jäi sitten vapaaksi kirjailijaksi. Meri on toiminut taiteilijaprofessorina vuosina 1975-80 ja Suomen Kirjallisuuden liiton puheenjohtajana vuodesta 1988 lähtien.)

Siirry pääsivulle

Miller, Henry: Kravun kääntöpiiri

Amerikkalaisen kirjallisuuden kauhukakaran Henry Millerin omaelämäkerrallinen esikoisteos on kiihkeä ja estoton sukellus 30-luvun Pariisin boheemielämään. Kravun kääntöpiiri julkaistiin 1934 Pariisissa, kaupungissa, jonne Miller oli lähtenyt – kymmenen dollaria taskussaan – pakoon amerikkalaista pikkusieluisuutta. Tämä kertojanääneltään kaikista siihenastisista poikkeava teos herätti tavattomasti huomiota, mutta kiellettiin pornografiana lähes kaikkialla missä sitä yritettiin levittää – Suomessakin sen ensimmäinen painos takavarikoitiin vuonna 1962. Kirja eli ensimmäiset vuosikymmenensä kielletyn kirjan maanalaista elämää. Kesti lähes 30 vuotta ennen kuin teos vapautui pannasta ja nykyään sitä pidetään yhtenä vuosisatamme suurista romaaneista, jonka vapauttava vaikutus kirjallisuuteen ja yleiseen ilmapiiriin on ollut suunnaton. Kravun kääntöpiiri on myös loistava näyttö nuoren Pentti Saarikosken suomentajankyvystä, hallittu ja eläytyvä suoritus

luomisvoimansa parhaita vuosia eläneeltä runoilijalta. Kirjan seitsemänteen painokseen on liitetty Henry Millerin korkeimmalle oikeudelle vuonna 1962 kirjoittama kirje, jossa hän kertoo teoksensa syntyhistorian sekä Pentti Saarikosken ja Gummeruksen kirjallisen johtajan Ville Revon kirjeenvaihtoa keväällä 1962.

(Henry Miller syntyi New Yorkin Brooklynessa saksalaisesta suvusta. Hän vaikutti merkittävästi subjektiivisen kerronnan kehittymiseen avoimen seksuaalisilla ja yhteiskuntakriittisillä teoksillaan. Keskeinen tuotanto käsittää romaanit Kravun kääntöpiiri ja Kauriin kääntöpiiri sekä trilogian Ruusuinen ristiinnaulitseminen: Sexus, Plexus ja Nexus.)

Milne, A. A.: Nalle Puh

Nalle Puh on maailman lastenkirjallisuuden klassisia hahmoja, miljoonien lukijoiden – niin lasten kuin aikuistenkin – unohtumaton lemmikki. Nalle Puh on rakastettava satukarhu, joka valloittaa lukijansa seikkailuillaan puolen hehtaarin metsässä. Nalle Puhin rakkaimmat ystävät ovat Risto Reipas, Nasu, Ihaa, Kani, Kengu ja Ruu, Tikru sekä Pöllö. Alkuperäisen Nalle Puhin innoittamana aikuisille on ilmestynyt filosofisia teoksia samaisesta nallesta, mm. Nalle Puh ja Tao, Nasu ja Te sekä Nalle Puh ja johtamisen taito.

(Alan Alexander Milne, brittiläinen kirjailija, saavutti maailmanmenestyksen neljällä Nalle Puh –teoksellaan. Milne toimi vapaana lehtimiehenä ja kirjoitti romaaneja ja näytelmiä. Hän sai inspiraation Nalle Puh –tarinoihin vaimonsa Daphnen ja poikansa Christopherin jutusteluista lastenhuoneen pehmolelujen kanssa.)

Molière: Saituri

Molièren komedia Saituri (1668) on tyypillinen klassismin tuote. Ihmisen luonteenpiirre, tällä kertaa saituus, on kärjistetty päähenkilössä äärimmilleen; se näkyy jopa hänen kielenkäytössään. Myös koomisuus syntyy pitkälti monimielisestä puheesta, mutta myös hullunkurisista tilanteista. Ajalleen ominaisesti Saiturissa on kiinteä rakenne, joka perustuu yhden päivän tapahtumiin samassa paikassa, pariisilaisessa kaupunkitalossa. Saiturin juoni rakentuu rakkaustarinoiden ympärille. Aidot tunteet jäävät kuitenkin päähenkilön suunnattoman ahneuden varjoon. Kärjistämällä näytelmän henkilöiden taustan ja aseman Molière saattaa naurunalaiseksi mm. 1600-luvun sopimusavioliitot. Saiturissa lukija voi terapeutisesti nauraa Molièren koomikon kyvyille. Sievistelevä puhe, imartelu ja äärimmäiset luonteenpiirteet ovat naurettavia, kunnes lukija huomaa niissä pelottavan paljon yhtymäkohtia omaan ja lähipiirinsä käyttäytymiseen. Näin hän voi Harpagonin perheen elämää seuratessaan vaivihkaa tarkistaa myös omia asenteitaan. Lukija joutuu myöntämään, että ylenpalttinen laskelmointi on kohtalokasta ja ikävää. Myös vuosituhanen lopun Suomessa ihminen voi sentään hieman hellittää hyödyn tavoittelustaan ja antaa aitojen, myönteisten tunteiden vaikuttaa elämään.

(Molière, oikealta nimeltään Jean-Baptiste Poquelin, oli ranskalainen näytelmäkirjailija, teatteri ja draamataiteen kehittäjä. Molière hankki asianajajan arvon vuonna 1642, mutta tutustuttuaan italialaiseen näyttelijään Scaramoucheen, hän ryhtyikin näyttelijäksi ja muutti nimensä Molièreksi. Molière oli sekä kirjailija, teatterinjohtaja, ohjaaja että näyttelijä, joka esitti itse useimpien näytelmiensä pääosat.)

Montaigne, Michel de: Esseitä

Essee on Montaignen oma keksintö (sana essee voitaisiin suomentaa "yritelmäksi") ja hänen kokoelmassaan on nähtävissä uuden kirjallisuudenlajin synty ja kehitys yhteen valiomuotoonsa. Montaigne käsittelee elämän ja moraalifilosofian kysymyksiä: joutilaisuutta, mainetta, kasvatusta, tekojemme epäjohdonmukaisuutta. Esseiden henki on humanismia täydessä kukoistuksessaan: kiinnostusta ihmiseen tämän puoleisena olentona, hänen mahdollisuuksiinsa ja rajoituksiinsa ja siihen, miten parhaiten toteuttaa ominaislaatuaan ihmisenä maailmassa. Montaignen Esseet korostavat itseään herkeämättä tiedostavan persoonallisuuden omakuvaa. Hänen ajattelullaan on leimaa antava suhteellisuuden ja elämän kompleksisuuden taju ja hänen suvaitsevaisuutensa ihmisen yksilöllisyyttä kohtaan on mitä suotavin ominaisuus myös tämän päivän ihmisessä.

(Michel de Montaigne oli ranskalainen filosofinen kirjailija. Opiskeltuaan lakia Montaigne toimi mm. Bordeaux'n hovioikeudessa ja osallistui politiikkaan. Vuosina 1581-82 hän oli Bodeaux'n pormestari ja toimi välittäjänä uskonriidoissa. Hän vetäytyi varhain maatilalleen, Montaignen linnaan, jossa kirjoitti kuuluisat esseensä.)

Montgomery, Lucy M.: Pieni runotyttö

Uuden Kuun Emilian, pienen runotytön, tarina ja kuvaus hänen kirjallisista harrastuksistaan perustuu kirjailijan omiin nuoruudenkokemuksiin. Lahjakas runotyttö Emilia varttuu nuoreksi neidoksi ankaran Elisabet-tädin hoivissa. Lucy M. Montgomeryn esikoisteos Annan nuoruusvuodet ilmestyi vuonna 1908, jonka jälkeen ilmestyi kuusitoista muuta teosta: Annan jatko-osat, ns. Anna-sarja sekä Runotyttö-sarja: Pieni Runotyttö, Runotyttö maineen polulla ja Runotyttö etsii itseään. Monen vuosikymmenen ajan ovat Runotyttö-sarja ja Anna-sarja olleet meidänkin maassamme tyttöjen mieliluetavaa ja nuortenkirjallisuuden klassikoita.

(Lucy Maud Montgomery, kanadalainen kirjailija, syntyi vuonna 1874 Cliftonissa (nyk. New London), Prinssi Edwardin saarella. Hänen äitinsä kuoli hyvin varhain ja äidin vanhemmat huolehtivat Montgomerystä. Hän aloitti kirjoittamisen jo koulussa, ensimmäinen runo julkaistiin paikallisessa sanomalehdessä vuonna 1889. Maailmankuuluksi Montgomery tuli romanttisilla tyttöromaaneilla, joista ensimmäinen oli hänen omiin nuoruudenmuisteluihin perustuva Anna-sarja.)

Morrison, Toni: Paratiisi

Toni Morrisonin ensimmäinen, odotettu romaani Nobel-palkinnon myöntämisen jälkeen, väkevä kuva mustan pikkukaupungin elämästä sodanjälkeisen ajan Yhdysvalloissa. Paratiisi alkaa väkivaltaisesta kohtauksesta Oklahoman sydänmailla eräänä aamuna vuonna 1976. Siellä on pieni Rubyn kaupunki, jonka vapautettujen orjien puritaaniset jälkeläiset ovat perustaneet. He ylpeilevät hyveillään, nöyryydellä, vaatimattomuudella ja jumalanpelolla, mutta vähitellen ristiriidat nousevat esiin sekä eri sukujen että ennen kaikkea sukupolvien välillä. Kaupungin laidalla on entinen luostari, josta muutama kovia kokenut nainen on hakenut turvaa. Mutta Rubyn miehille nämä naiset edustavat ulkomaailman viettelyksiä ja turmelusta. Lopulta konflikti on väistämätön. "Uudella romaanillaan Toni Morrison osoittaa olevansa suuri amerikkalainen historiallinen kertoja." - Time Paratiisi muodostaa trilogian kahden edellisen romaanin kanssa (Minun kansani, minun rakkaani ja Jazz).

(Toni Morrison, oikealta nimeltään Chloe Anthony Wofford, on yhdysvaltalainen kirjailija. Hän valmistui Cornellin yliopistosta vuonna 1955 ja on opettanut englantia sekä toiminut kustannustoimittajana New Yorkissa. Hänen kirjansa käsittelevät mustien naisten elämää ja ongelmia. Morrisonin kirja Minun kansani, minun rakkaani (Beloved, 1987) sai Pulitzer-palkinnon. Nobelin kirjallisuuspalkinnon Toni Morrison sai vuonna 1993.)

Parkkinen, Jukka: Kaupungin kaunein lyyli

Sami, Jali ja Pelkonen ovat ystävykset. Sami on kuikelo, jolla on laskukone aivojen paikalla. Jali on nyrkkeilijä, atleetikko, jolle isä on ongelma, ja Pelkonen on kotleetikko, jolle maistuvat kotityöt. Pojat rakentavat elämää ja ystävyyttä, tosin helposti ei käy mikään. Kaveruksilla on kiikarissa kaupungin kaunein lyyli, balettia tai mitä lie tanhua tanssiva Hannele, johon he yrittävät tehdä vaikutuksen – kuka milläkin tavalla. Kaupungin kaunein lyyli on hauska kuvaus nuorten miesten elämästä aikuisten maailmassa: naiset, ne ovat kummallista sakkia – milloin eivät ole joutsenia tai perhosia. Poikakolmikko luottaa kuitenkin toisiinsa kuin kolme muskettisoturia. Kaupungin kaunein lyyli edustaa uudentyyppistä poikakirjaa ja on Topelius-palkinnon voittaja vuodelta 1986.

(Jukka Sakari Parkkinen syntyi Kuopiossa 29.3.1948. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Kuopion yhteislyseosta vuonna 1968 ja valmistui filosofian kandidaatiksi Turun yliopistosta vuonna 1975. Reservin luutnantti on naimisissa ja asuu Turussa milloin ei hiihtelee Lapissa. Jukka Parkkinen lasten- ja nuortenkirjat ovat hauskaa luettavaa myös aikuiselle, niiden humoristisessa ja lämpimässä maailmassa lapset ovat omilla aivoillaan ajattelevia, itsenäisiä, lempeän anarkistisia ihmisiä, joihin lukijan on helppo samastua.)

Proust, Marcel: Kadonnutta aikaa etsimässä 1

Marcel Proustin seitsenosainen romaani Kadonnutta aikaa etsimässä on modernin kirjallisuuden kivijalkaa. Romaania on sanottu vuosisadan hienoimmaksi. Se on ajan kappaleista rakennettu huikea arkkitehtoninen sommitelma, muistin ihme. Hyytävän tarkasti Proust kuvaa vanhan hienostuneen Ranskan uupunutta rappiota ja uuden, sumeilemattoman keskiluokkaisen nykyajan nousua. Hän tunkeutuu tapoihin, alitajuntaan, pienimpiinkin mielteisiin ja mielenliikahduksiin, vangitsee lauseeseensa tietoisensa ja tiedottoman. Sarjan ensimmäinen osa, Combray, on alkusoitto, teemojen esittely. Sen ytimenä on muistin toiminta ja uuden aikakäsitteen luominen: muistojen ja todellisuuden erottamattomuus, menneisyyden sulautuminen nykyisyyteen. Sattuma, madeleine-leivoksen maku, herättää eloon lapsuuden maailman, Combrayn, tuoreena ja voimakkaasti aistittavana.

(Marcel Proust oli 1900-luvun huomattavimpia ranskalaisia kirjailijita. Hänen isänsä oli tunnettu lääkäri ja äiti varakasta juutalaista sukua. Pojan terveys oli heikko, mutta koulussa hän menestyi erinomaisesti, samoin sittemmin seurapiireissä. Proust toimi lyhyen aikaa lakimiehenä, kunnes paheneva astma sai hänet omistautumaan kokonaan kirjalliseen työhönsä. Kaikki voimansa hän omisti kirjoittamiselle. Kadonnutta aikaa etsimässä -sarjan ensimmäinen osa ilmestyi 1913. Uupumatta Proust jatkoi jättiläistyötään, mutta hänen valmiiksi saamansa kolme viimeistä osaa ilmestyivät vasta kirjailijan kuoleman jälkeen 1920-luvulla. Proust sai Goncourt-palkinnon vuonna 1919.)

Päätalo, Kalle: Viimeinen savotta

Romaanin keskushenkilönä on Lapin jätkä Vikke Nilo, savotoiden ilonpitäjä ja naurumestari. Elämän varsitien kääntyessä kohti loppuaan silmää Vikke taaksepäin kirjaviin vaiheisiinsa: huutolaisaikoihin, purovarsiin ja savotoille, jätkän pyhään ja arkeen. Tapansa mukaan Pääatalo luo joukon vahvoja ihmiskuvia. Lehvän Manne, jonka talossa Vikke on huutolaispojan karmeassa osassa, talon piika Manta, Viken uskollinen ja rehti kumppani Pyrjähtämätön Einari ja monet muut painuvat lukijan mieleen ja tulevat tutuiksi, samoin kuin tietysti itse Vikke Nilo, jossa Pääatalo on kyennyt yhdistämään useita ristiriitaisia ominaisuuksia lämpimän inhimilliseksi ja lujaksi henkilökuvaksi. Monitasoisuudessaan ja vivahteikkudessaan Viimeinen savotta on Kalle Pääatalon rikkain kirja. Hän näyttää meille ajan, jona vaivaisapu muuttuu sosiaalihuolloksi, ja auttaa meitä ymmärtämään vanhempaa polvea, joka sitkeästi pitää kiinni riippumattomuudestaan.

(Kalle Pääatalo syntyi Taivalkoskella 11.11.1919 ja juuri tänään, Päivän kirjan julkistamispäivänä, viettää 80-vuotisjuhlaansa. Pääatalo kiinnostui kirjoittamisesta 1930-luvulla metsätyömiehenä ja julkaisi kertomuksia rintamalehdessä sodan aikana. Esikoisteos Ihmisiä telineillä ilmestyi vuonna 1958. Sodan jälkeen Pääatalo toimi rakennusmestarina Tampereella aina vuoteen 1963 asti, mistä lähtien hän on ollut vapaa kirjailija. Pääatalo sai professorin arvonimen vuonna 1978 ja Oulun yliopiston kunniatohtori hänestä tuli vuonna 1994. Kalle Pääatalon pääteos on omaelämäkerrallinen 26-osainen Iijoki-sarja.)

Raamattu

Raamattu on kristittyjen Pyhä Kirja. Se on käännetty useammalle kielelle kuin mikään muu kirja, ja se leviää yhä valtavana painoksina kaikkialla maailmassa. Raamattu on kokonainen pieni kirjasto, sillä se koostuu 66:sta eri kirjasta ja kirjoituksesta. Suomen Raamattu-sanan pohjana on kreikan sana grammata 'kirjoitukset'. Tähän mennessä vähintään yksi Raamatun kirja on käännetty 2 212 kielelle, joista koko Raamattu on käännetty 366 kielelle. Yhtyneet Raamattuseurat levittää vuosittain noin 20 miljoonaa Raamattua eri puolilla maailmaa. Suomen Pipliaseura on Yhtyneitten Raamattuseurojen suomalainen jäsen. Raamattu koostuu Vanhasta ja Uudesta testamentista. Vanha testamentti kirjoitettiin hepreaksi ja arameaksi, Uusi testamentti kreikaksi. Vanhan testamentin kirjakokoelman sisältö vakiintui 1. vuosisadalla jKr. Uuden testamentin kaanon eli siihen kuuluvat kirjat vakiintuivat 300-luvulla jKr. Raamatun kääntäminen uusille kielille, mm. latinaksi, syyriaksi, koptiksi ja gootiksi, edisti kristinuskon leviämistä. Keskiajalla latinankielinen Vulgata vakiinnutti asemansa lännen kirkon Raamattuna. Uskonpuhdistus 1500-luvun alussa muodosti kääntein raamatunkäännösten historiassa, jolloin Raamattua alettiin kääntää kansankielille. Ensimmäinen suomalainen Uusi testamentti ilmestyi Mikael Agricolan kääntämänä vuonna 1548; koko Raamattu saatiin valmiiksi vuonna 1642. Kristinuskon uusi leviämiskausi alkoi 1700-luvulla ja se vei Raamatun lopulta kaikkialle maailmaan.

(Uusin raamatunsuomennos ilmestyi vuonna 1992, ja sen kääntämisestä vastasi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen asettama raamatunkäännöskomitea, joka aloitti työnsä vuonna 1975. Uutta Raamattua on myyty vuoden 1998 loppuun mennessä 1 084 000 kpl. Nykyisin Suomessa myydään vuodessa noin 85 000 Raamattua.)

Raittila, Hannu: Ei minulta mitään puutu

Ei minulta mitään puutu kertoo yhdestä päivästä historian suurimmissa seuroissa. Valtavalla lestadiolaiskokouksella on maailmannäyttelyn suurellisuus: Venetsian oopperatalon kokoinen suurtelta, painokone, paikallisradioasema, autoliike ja satelliittiyhteys Amerikkaan. Sisäkertomuksissaan romaani kuvaa myös neljän miessukupolven suhdetta uskoon, työhön ja rakkauteen. Lukijalle välittyy yllättävä kuva luterilaisuudesta ja sen herätysliikkeistä. "Raittilan romaani on räiskyvän hauska, täynnä hytkyttäviä yksityiskohtia. Sen henkilöistä ei voi olla pitämättä." (Mirja Kuivaniemi, Ilkka) "Hannu Raittilan ensimmäinen romaani on kertomisen ilotulitusta. Se on Faulkneria preesensissä ja Antti Tuuri kaksi kertaa nopeutettuna." (Maria Sääntti, Helsingin Sanomat) Ei minulta mitään puutu oli Finlandia-palkintoehdokkaana vuonna 1998 ja se sai myös Olvi-säätiön kirjallisuuspalkinnon samana vuonna.

(Hannu Raittila on syntynyt 23.11.1956 Helsingissä, opiskellut historiaa ja filosofiaa Helsingin yliopistossa. Raittila on näytelmäkirjailija, kriitikko ja kolumnisti. Vuoden 1993 alusta Raittila on toiminut Radioteatterin kuukausipalkkaisena kirjailijana. Raittila on kirjoittanut kolme kokoelmaa novelleja. Niiden lisäksi hänet tunnetaan radionovelleistaan, tv-käsikirjoituksistaan ja kuunnelmistaan, joista Matokuningas palkittiin parhaana lasten- ja nuortenkuunnelmana vuonna 1990.)

Remes, Ilkka: Karjalan lunnaat

Karjalan lunnaat esittelee lukijalleen suomalaissyntyisen Maria Fillmoren, jolla on hyvin kansainvälinen tausta. Halu hyvittää isänsä kuolema saa Swapon sissitoiminnassakin mukana olleen Marian sekaantumaan kolmella mantereella riehuvaan jännitysnäytelmään. Panoksena Karjala. "Monista realismin pilkahduksista huolimatta, tai juuri niiden ansiosta Karjalan lunnaat on säkenöivä trilleri, jossa jännitys suorastaan kihisee ja asiat ryntäävät vauhdilla eteenpäin." (Paula Koskimäki, Etelä Suomen Sanomat) "Karjalan lunnaat rullaa eteenpäin parhaita trilleriperinteitä kunnioittaen." (Kimmo Rantanen, Turun Sanomat) "Jännityksen tuottajana Ilkka Remes on nytkin kansainvälistä tasoa." (Vesa Karonen, Helsingin Sanomat) (Ilkka Remes on syntynyt vuonna 1962 Luumäellä ja valmistunut kauppatieteiden maisteriksi Turun kauppakorkeakoulusta. Lisäksi hän on opiskellut viestintää Lontoossa. Viestinnän parissa Remes on myös työskennellyt sekä Suomessa että ulkomailla. Hänen perheeseensä kuuluu vaimon lisäksi kaksi lasta.)

Runeberg, J. L.: Vänrikki Stoolin tarinat

Vänrikki Stoolin tarinat sisältää vuosina 1808-09 käydystä ruotsalais-venäläisestä sodasta kertovia sankariballadeja. Tästä sodasta Runeberg löysi hahmoja, jotka kenraaleista rivimiehiin ja kuormarenkeihin asti ilmensivät hänen mielestään Suomen kansan syvimpiä luonteenpiirteitä: uskollisuutta, kestävyyttä ja urheutta. (Kai Laitinen, Suomen Kirjallisuuden historia, 1991) "Runot saavuttivat nopeasti vastakaikua...ja kohottivat Runebergin kansallirunoilijan asemaan...Paradoksaalista on, että suhteellisen vähäpätöisestä, Ruotsi-Suomen osalta heikosti johdetusta ja hävitystä sodasta löytyi aineksia pateettisiin ja yleviin sankariballadeihin, jotka jälkimaailman silmissä nousivat lähes kanonisoitujen isänmaallisten tekstien asemaan ja joiden hahmot käsiteltiin velvoittaviksi käyttäytymismalleiksi. Vänrikki Stoolin tarinat on monin tavoin, sekä innostavasti, että kahlehtivasi, liittynyt Suomen kansan myöhempiin vaiheisiin ja vaikuttanut sen kirjallisuuteen." (Kai Laitinen, Suomen Kirjallisuuden historia, 1991) Vänrikki Stoolin tarinat on kansanrunouden sankariballadien, Suomen sodan populaarihistorian ja klassisen kertovan runouden synteesi. Sen henkilötyypit

ja vähään tyytyvää kestävyyttä, urheutta ja uskollisuutta korostava psykologia ovat luoneet tunteen kansallisesta olemassaolosta mm. Maamme –laulun kautta.

(Suomen kansallisrunoilija oli köyhtyneen merikapteenin poika. Vuonna 1822 Runeberg kirjoittautui Turun akatemiaa, saman aikaisesti Snellmannin ja Lönnrotin kanssa. Vuonna 1827 hänet vihittiin Turun akatemian viimeisessä promootiossa maisteriksi. Helsingin yliopiston kirjallisuuden dosenttina 1830-37 ja konsistorin amanuenssina Runeberg osallistui Lauantiseurain toimintaan ja oli sen lehden Helsingfors Morgonbladnin toimittaja vuosina 1832-37. Sen jälkeen hän siirtyi Porvooseen lukion latinan ja kreikan lehtoriksi ja myöhemmin rehtoriksi. Runeberg halvaantui metsästysretkellä vuonna 1863 ja eli loppuelämänsä vuoteenomana kirjoittamatta, mutta huomion kohteena.)

Rushdie, Salman: Keskiyön lapset

Salman Rushdien vuonna 1981 ilmestynyt läpimurtoromaani ei ole menettänyt teräänsä vuosien kuluessa. Se on mielikuvituksellinen raportti nykyajan Intiasta, humoristinen ja maailmannielevä romaani, jota on verrattu niin García Márquezin Sadan vuoden yksinäisyyteen kuin Grassin Peltirumpuun. Tarinan päähenkilö, Saleem Sinai –niminen poika, sattuu putkahtamaan maailmaan täsmälleen Intian vapautuksen hetkellä – keskiyöllä 15. elokuuta 1947. Saleemin elämästä ei ihmeellisiä käänteitä puutu: hän nimittäin pystyy lukemaan ihmisten ajatuksia ja kommunikoimaan vaivatta eri puolilla Intiaa asuvien muiden keskiyön lasten kanssa. Hänelle avautuu suuria tehtäviä, kuten toimiminen kaksoisvakoojana Intian ja Pakistanin sodassa.

(Salman Rushdie on intialaissyntyinen brittiläinen kirjailija. Rushdie puhui lapsesta lalkaen urdua ja englantia. Sittemmin hän luopui islaminuskosta. Rushdie opiskeli Englannissa Rugbyssä ja Cambridgen yliopistossa. Hän toimi 1960-luvulla teatteriseurueessa ja mainosalalla. Rushdie muistetaan ehkä parhaiten romaanistaan Saatanalliset säkeet (1988), jonka julkaiseminen kiellettiin useissa islamilaisissa valtioissa. Iran julisti Rushdielelle kuolemantuomion, ja jopa hänen kustantajiaan uhkailtiin.)

Saarikoski, Pentti: Tiarnia-sarja

Tiarnia-sarja koostuu kolmesta kokoelmasta: Tanssilattia vuorella (1977), Tanssiinkutsu (1980) ja Hämärän tanssit (1983), jotka vuonna 1996 julkaistiin yhteisniteenä. "Jos haluan elää, minun on kirjoitettava - - jossakin muussa maassa kuin Suomessa. Missä tahansa, paitsi ei Länsi-Saksassa tai Ruotsissa", Saarikoski kirjoitti syksyllä 1974. Pari kuukautta myöhemmin hän lähti Ruotsiin ja asui lopun elämänsä Tjörnin saaristossa. Ruotsin vuosinaan Saarikoski kiinnostui pohjoismaisesta kirjallisuudesta ja suomensi sen eri lajeja. Etäisyys kotimaahan sai hänet pohtimaan myös suomalaista kansankulttuuria ja suhdettaan äidinkieleen. Antiikin kirjallisuus ja mytologia tulivat uudestaan ajankohtaisiksi suurten käännösprojektien myötä. Tämä kaikki on vahvasti läsnä kokoelmissa Tanssilattia vuorella, Tanssiinkutsu ja Hämärän tanssit, joita kirjailija kutsui Tiarnia-sarjaksi ja jotka muodostavat hänen lyyrisen testamenttinsa.

(Pentti Ilmari Saarikoski syntyi 2.9.1937 Impilahdella. Sotavuosien jälkeen hän asui Helsingissä, kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1954 ja opiskeli Helsingin yliopistossa Rooman ja Kreikan kirjallisuutta, estetiikkaa ja kansanrunoutta. Pentti Saarikoski on henkilökuvaltaan tunnetuimpia 1960- ja 1970-kuvun suomalaisia runoilijoita. Läpimurtoteos Mitä tapahtui

todella (1962) muodostui esikuvalliseksi 1960-luvun suomalaiselle lyriikalle. Saarikoski kuoli 24.8.1983 Joensuussa.)

Saisio, Pirkko: Elämänmeno

Elämänmeno on kertomus Helsingin Kalliossa elävästä viisihenkisestä työläisperheestä ja sen vaiheista viidentoista vuoden ajalta. Perheen kohtaloita seurataan toisaalta äidin, toisaalta hänen vanhimman, avioliiton ulkopuolella syntyneen tyttärensä näkökulmasta. Yhteentörmäykset ankeata arkea elävän äidin ja omaa paikkaansa etsivän tyttären välillä ovat väistämättömiä. Pirkko Saision esikoisromaani on väkevä, realistinen kuvaus sodan jälkeisestä ajasta ja sen todellisuutta elävistä ihmisistä: tehdassaleissa työtään tekevästä ronskeista naisista ja raskaan työn uuvuttamista miehistä, lastentarhan lapsista ja koululaisista, kerrostalojen ja kivihihojen elämänmenosta. "Elämänmeno on kypsä ja tyylikäs esikoisteos. Pirkko Saisiolla on herkkä ja hienovarainen ote kirjoittamiseen. Hän luo sykkähdyttäviä henkilökuvia. Hänen kerrontatapansa on tiivistä ja elävää ja hänen asenteensa on elämänmyönteinen. Elämänmenossa on elämänmaku." - Riitta Kurkijärvi, Aamulehti Elämänmeno palkittiin vuoden parhaana esikoisteoksena J.H. Erkon palkinnolla vuonna 1975. Teoksesta on tehty myös televisioversio.

(Pirkko Saisio on näyttelijä, kirjailija ja professori Teatterikorkeakoulussa. Ylioppilaaksi tulon jälkeen vuonna 1968 Saisio opiskeli parin vuoden ajan Helsingin yliopistossa kotimaista kirjallisuutta ja sosiologiaa. Suoritettuaan Suomen teatterikoulussa näyttelijän tutkinnon hän työskenteli 1975-76 Rovaniemen kaupunginteatterissa ja jättäytyi sitten freelance-näyttelijäksi ja vapaaksi kirjailijaksi. Saisio on julkaissut kirjoja myös nimillä Eva Wein ja Jukka Larsson.)

Salama, Hannu: Juhannustanssit

Juhannustanssit oli Hannu Salaman läpimurtoteos ja romaani, joka nostatti heti ilmestyessään oloissamme ainutlaatuisen kohun. Juhannustanssit on romaani keskikesän ja auringon juhlasta suomalaisella maaseudulla, nuorista ihmisistä elämässä lyhyen kesäyön hullaannuttavia hämäränhetkiä. Se on armoton kirja suomalaisesta väkivallasta, epätoivosta ja kiimasta, joka aikoinaan loukkasi radikalismiin kiihdyttämiä moralisteja niin, että kirjailija joutui jumalanpilkasta syytettynä oikeuden eteen ja teos osittain sensuroitavaksi. Salama tuomittiin "harkitusta Jumalan pilkasta" kolme kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen; tasavallan presidentti armahti hänet 1968. Syksyllä 1966 Juhannustansseista julkaistiin sensuroitu laitos; alkuperäisessä asussaan teos julkaistiin 1990. Juhannustanssit on ohittamaton moderni klassikko.

(Hannu Salama on työläislähtöisistä kirjailijoistamme yksilöllisimpiä. Käytyään 1957-58 Oriveden opiston kansankorkeakoulun Salama toimi mm. sähköasentajana ja maatyömiehenä, kunnes jättäytyi vuonna 1961 vapaaksi kirjailijaksi. Tunnetuksi Salaman teki romaani Juhannustanssit, joka ilmestyi vuonna 1964. Yleisönosastokirjoittaja Hilja Virmus laski kirjasta 278 "rumaa sanaa". Arkkipiispan ilmianto, kokoomuksen 20 kansanedustajan eduskuntakysely ja oikeusministerin syytevaatimus johtivat 1965-68 käytyyn oikeusjuttuun, jossa Salama tuomittiin "harkitusta Jumalan pilkasta" kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Tasavallan presidentti armahti hänet 1968. Salama sai vuonna 1975 Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon.)

Salinger, J. D.: Sieppari ruispellossa

16-vuotias Holden Caulfield on saanut potkut koulustaan, niin kuin jo aikaisemmin monista muista kouluista, koska hän on osoittautunut välinpitämättömäksi, eikä ole menestynyt. Hän karkaa koulusta kotikaupunkiinsa New Yorkiin ja elää siellä pari levotonta vuorokautta 'omaa elämäänsä', haluamatta ja uskaltamatta mennä kotiin. Kirja on mieletön juttu harhailusta suurkaupungissa, yöklubeissa, jazz-kerhoissa, museoissa, puistoissa, kaduilla, hotelleissa; täynnä hauskoja, jännittäviä, järkyttäviä, vastenmielisiä kokemuksia. J. D. Salinger antaa Holden Caulfieldin itse kertoa tarinansa riehakkaalla koululaisslangilla. Näin syntyneen omalaatuisen ja aidon tunnelman on romaanin suomentaja Pentti Saarikoski välittänyt 60-luvun helsinkiläisen koulupojan hätkähdyttävällä ja osuvalla kielenkäytöllä. Sieppari ruispellossa ilmestyi vuonna 1951. Sen herättämä huomio oli harvinaisen voimakas sekä kirjallisuutta lukevassa Amerikassa että Euroopassa. Teos kuuluu Amerikan modernin kirjallisuuden klassisiin teoksiin, sitä suositellaan koululaisten ja kirjallisuuden opiskelijoiden luettavaksi ja se kuuluu koulujen kirjallisuuden lukemistoon.

(Jerome David Salinger on julkaissut vain yhden romaanin ja 13 novellia, kaikki vuosina 1948-59, aluksi lähinnä The New Yorkerissa. Kuusikymmentä luvun puolivälin jälkeen Salinger vetäytyi täysin syrjään kirjallisuuden kentältä.)

Salmelainen, Eero: Suomen kansan satuja ja tarinoita

Salmelaisen satukokoelma on se satuaarre, johon perustuu meidän, vanhempiemme, isovanhempiemme, heidän vanhempiensa tuntuma suomalaiseen satuun. Haastelevat kuuset, Antti Puuhaara, Merestä-nousija-neito ja Suulas akka ovat kaikki – tiedostettuna tai tiedostamatta – jokaisen suomalaisen sielunsisintä. Kansanperinteemme suuri tuntija Martti Haavio on sanonut Salmelaisesta, että tämä oli sekä vanhan, ikaikaisen tallentaja että "uutta luova runoilija". Monesta suunnasta eri satuversioita keräten, hän rakensi lopullisen asun ja "nykyisin vasta täysin tajuamme, minkälainen aarteisto elävää, taiteellisesti hahmotettua kansanperinnettä on kirjassa säilynyt jälkimaailmalle". Salmelainen on antanut Suomelle kirjallisen monumentin, joka taiteelliselta arvoltaan kuuluu samaan luokkaan kuin Aleksis Kiven Seitsemän veljestä...Salmelaisen sadut liekehtivät ja leimuavat". Salmelaisen sadut ovat olleet tekemässä suomalaisista suomalaisia. Aiheesta on Salmelaisen satukokoelma rinnastettu Kiven Seitsemään veljekseen tai Kalevalaan.

(Eero Salmelainen oli kansansatujen tutkija ja julkaisija, lehtimies ja filosofian maisteri. Salmelaisen ansiokkain teos on kansansatukokoelma Suomen kansan satuja ja tarinoita, jonka hän toimitti Lönnrotin työtappaa noudattaen, parhaita toisintoja valiten ja parhaita piirteitä yhdistellen ja muokaten. Salmelainen oli myös ensimmäinen suomalainen satujen tutkija. Hänen teoksensa Om Finnarnes Folkdikt i obunden berättande form vuodelta 1857 oli tarkoitettu väitöskirjaksi, mutta se hylättiin muotoseikkojen vuoksi lyseo.org.)

Shakespeare, William: Hamlet, Tanskan prinssi

Shakespeare kirjoitti kaikki draamansa hetken tarpeiksi, elävää teatteria varten. Hamletin arvellaan syntyneen vuoden 1600 paikkeilla, samanaikaisesti muiden suurten murhenäytelmien, kuten Othello ja Kuningas Lear, kanssa. Hamlet on näytelmä Tanskan prinssi Hamletista, jota vaivaa epävarmuus isän kuolemasta äidin suunnitellessa uusia häitä. Hamlet surmaa vahingossa hovimies Poloniuksen ja hänen rakastettunsa Ofelia kuolee. "Hamlet on pohjaton näytelmä, varsinainen labyrintti, maailman draamakirjallisuuden

tunnetuin ja tuntemattomin teos. Ehkä tämä johtuu siitä, että se on tunkeutunut muita syvemmälle elämään, jonka pohjaa ja perustaa ihminen ei voi käsittää ja selittää, kuten Kafka on kirjoittanut." Veijo Meri esipuheessaan käännöksensä toiseen painokseen.

(William Shakespearea on usein sanottu Englannin kansallisrunoilijaksi. Elämäkertatiedot hänestä ovat niukat. Shakespearen isä oli melko varakas hansikkaantekijä ja raatimies. Shakespeare avioitui Stratfordissa 18-vuotiaana itseään kahdeksan vuotta vanhemman Anne Hathawayn kanssa, mutta vuoteen 1584 mennessä Shakespeare oli muuttanut Lontooseen. Siellä hän liittyi näyttelijänä ja osakkaana kiertävään teatteriseurueeseen ja alkoi kirjoittaa tätä varten näytelmiä. Vuonna 1594 Shakespeare siirtyi Lord Chamberlain's Men -seurueeseen, joka sai esityspaikakseen Globe-teatterin. Se ylennettiin vuonna 1603 kuninkaan omaksi teatteriksi. Teatterin palon jälkeen 1610/13 Shakespeare vetäytyi Stratfordiin. Shakespeare kirjoitti kaikkiaan 36 (tai 37) näytelmää, kaksi kertovaa runoelmaa sekä 154 sonettia. Hänestä tuli Elisabet I:n ajan kukoistuskauden johtava kirjailija.)

Sillanpää, F. E.: Elämä ja aurinko

Elämä ja aurinko on Suomen toistaiseksi ainoan Nobel-kirjailijan esikoisteos. Sen ilmestyessä todettiin heti merkittävän kirjailijan astuneen julkisuuteen, mutta vastalauseita ei tätä elämänmyönteistä kirjaa otettu vastaan. Sekä luontoa että ihmismieltä käsitellään siinä rohkean ennakkoluulottomasti, kesän värit hehkuvat yhtä täysinä kuin nuorten tunteet. Päällimmiltään romaani on kertomus Eliaksesta, joka kesän mittaan viettelee kaksi naista, ja molemmat hylkäävät hänet. Kertomuksesta sukeutuu hurmion ja pettymysten, vapauden ja pakon, pelon ja uhon läikkyvä vuorotanssi, josta on osuvasti sanottu, että siinä puhuu nuoruus. Nobel-kirjailijamme esikoisteos, joka komeasti näyttää hänen poikkeukselliset lahjansa ja keskeiset teemansa. Läikkyvä johdanto itsenäisen Suomen ehkä näkyvimpään kirjailijan tiehen.

(Frans Eemil Sillanpää on 1900-luvun alkuvuosikymmenten suomalaisen proosan tärkein uudistaja ja esikuva. Sillanpää oli mäkitupalaisen poika. Hän opiskeli luonnontieteitä Helsingin yliopistossa, mutta palasi vuonna 1913 kotiseudulleen Hämeenkyröön. Vuodesta 1915 lähtien hän julkaisi Uudessa Suomettaressa novelleja, jotka herättivät kustantajien mielenkiinnon. Esikoisromaanin Elämä ja aurinko arvostelumenestys nosti Sillanpään heti Suomen kirjallisuuden eturiviin. Sodan jälkeen julkisuuteen astui koko kansan pitkäpartainen ja patalakkinen Taata, muistelija ja radiopakinoitsija. Sillanpää sai Aleksis Kiven palkinnon vuonna 1937 ja Nobelin kirjallisuuspalkinnon vuonna 1939.)

Skiftesvik, Joni: Puhalluskukkapoika ja taivaankorjaaja

Puhalluskukkapoika ja taivaankorjaaja sisältää neljätoista novellia, jotka tarkastelevat pohjoisen ihmisiä ankarissa elämän olosuhteissa viime sotien ajoilta aina 1980-luvulle saakka. Yhteistä novellien ihmiskohtaloille on kiinteä kosketus luontoon ja työhön, joiden kautta elämä jatkuu ponnistuksesta toiseen. Kirjoittajan oivaltava huumori pehmentää karuja olosuhteita. Teos sai J.H. Erkon palkinnon vuonna 1983. Palkintolautakunta perusteli valintaansa mm. seuraavasti: Harva yrittäjä on ensimmäisellä kerralla yltänyt sellaiseen taitoon ja kypsyyteen kuin Joni Skiftesvik...Ennen muuta kirjailijalla on modernin kertojan kyky risteyttää erilaisia asioita ja todellisuuksia äkillisesti ja tiuhaan; hänen taitonsa sommittelun ja yllätysten taitajana on poikkeuksellinen.

(Haukiputaalla 26.7.1948 syntynyt kirjailija asuu nykyisin Oulussa. Kirjoitettuaan ylioppilaaksi hän opiskeli lehtialaa, toimi OULU-lehden toimittaja-toimitussihteerinä 1968-

73 ja päätoimittajana 1981-83. Siinä välissä Skiftesvik toimi Iltaset-lehden toimitussihteerinä, Liiton toimittajana, Kainuun Sanomien uutispäällikkönä sekä Kainuun Sanomien toimituspäällikkönä. Vuodesta 1983 lähtien hän toimi Kolmiokirja Oy:n julkaisujohtajana. Vapaa kirjailija Skiftesvik on ollut vuodesta 1988. Skiftesvik sai J. H. Erkon palkinnon vuonna 1983.)

Steinbeck, John: Vihan hedelmät

Vihan hedelmät kertoo köyhän vuokraviljelijän Joadin perheestä, joka joutuu talouskriisin aikana lähtemään kotoaan Oklahomasta, kun pankki anastaa heidän maansa suurviljelykseen. Tuhansien muiden tavoin Joadit vaihtavat omaisuutensa käytettyyn autoon ja lähtevät kohti kultaista Kaliforniasta, missä kerrotaan riittävän työtä ja leipää kaikille. Perillä odottaa kuitenkin ankea todellisuus. Joadin perheen tarinasta kehkeytyy koskettava inhimillinen tragedia, joka yhdistyy väkevään, kaunistelemattomaan yhteiskunnallisten olojen kuvaukseen. "Vihan hedelmät -teosta ei suotta lueta painavimpiin mitä Amerikan kirjallisuus on tällä vuosisadalla tuottanut. Sen sivuilla elää kokonainen kuohuva aikakausi, ihmiskuntaa järkyttänyt maailmanpula amerikkalaisessa muodossaan. Vihan hedelmät on Steinbeckin ehdottomasti painavin teos ja sillä on pysyvä paikkansa maailmankirjallisuuden valiodien joukossa." - Arvo Turtiainen, Kansan Uutiset John Ford ohjasi kohta kirjan ilmestyttyä sen pohjalta elokuvan, josta niin ikään on tullut alansa klassikko.

(John Steinbeck kuuluu aikansa mittavimpiin amerikkalaisiin kirjailijoihin. Hän kirjoitti parikymmentä romaania, runsaasti novelleja ja muutaman näytelmän, ja monet hänen teoksistaan nauttivat jatkuvasti suosiota. Steinbeck opiskeli luonnontieteitä Stanfordin yliopistossa ja työskenteli kirjoittamisen ohessa aluksi muurarina, maanmittarina sekä hedelmänpoimijana. Häntä on pidetty yhtenä huomattavimmista Pohjois-Amerikan olojen kuvaajista. Innoittajana hänellä on ollut erityisesti kotiseutunsa Salinasin laakso Kaliforniassa. John Steinbeck sai Nobelin kirjallisuuspalkinnon vuonna 1962.)

Strindberg, August: Palkkapiian poika

Palkkapiian poika on maailmankirjallisuuden merkillisimpiä ja merkittävimpiä omaelämäkertoja. August Strindberg oli yksinäisen tien kulkija, häikäilemätön ihmisen paljastaja, ristiriitainen, itsekeskeinen ja särmiäs nero. Strindbergin elämä ja tuotanto ovat erottamattomia: kaikki mitä hän kirjoitti on samalla myös henkilökohtaista tilitystä. Palkkapiian poika sisältää neljä osaa. Nimikertomuksessa Strindberg kertoo lapsuutensa tarinan. Kuohunnan aika kuvaa opiskeluvuosia Upsalassa, kaikkia niitä mielettömiä yrityksiä, joihin levoton nuorukainen ryhtyy. Punaisessa huoneessa on kirja Bernsin kuuluisan taiteilijakahvilan elämästä ja boheemeista. Kirjailijassa ovat jo luettavissa Strindbergin radikaalit, aikalaisia suuresti järkyttäneet ajatukset yhteiskunnasta, uskonnosta ja naisista.

(August Strindbergiä pidetään ruotsalaisen epiikan luoja ja näytelmän, yhteiskuntasatiirin ja kielen uudistajana. Hän aloitti lääketieteelliset opinnot Uppsalan yliopistossa vuonna 1867, mutta palasi seuraavana vuonna Tukholmaan, missä hän työskenteli kotiopettajana, lehtimiehenä sekä amanuenssina kirjastossa. 1880-luvulla Strindberg oleskeli useita vuosia ulkomailla mm. Sveitsissä ja Ranskassa. Strindbergin elämään vaikuttivat voimakkaasti hänen avioliittonsa. Hän oli kolmesti naimisissa. Strindbergin elämä ja tuotanto ovat erottamattomat: kaikki mitä hän kirjoitti oli tavallaan henkilökohtaista tilitystä.)

Sund, Lars: Colorado Avenue

Colorado Avenue on kertomus vuosisadan vaihteessa Pohjanmaalta Amerikkaan muuttaneiden siirtolaisten paluusta kotiseudulle, sisällissodan pyörteisiin ja pirtutrokareiden kovaksikeitettyyn maailmaan. Romaani on yhtä aikaa siirtolaisromaani, sisällissodan kuvaus sekä värikäs kertomus kieltolain ajasta. Sisukas Dollari-Hanna muuttaa takaisin Pohjanmaalle Amerikasta, missä hän on ollut siirtolaisena. Hänen sukunsa ja ystävänsä sekä kylän asukkaat elämäntarinoineen levittäytyvät lukijoiden eteen. Jotakin perisuomalaista on Dollari-Hannan ja Kunnanmies Smedsin rakkaustarinassa, jossa ei sanoille juuri ole sijaa, syvillä tunteilla sitäkin enemmän. Tarinan edetessä päähenkilöksi nousee Hannan poika Otto. Hänestä tulee salakuljettajien Pirtukuningas, mies joka torpedoveneellään kiitäen pitää pilkkanaan häntä metsästäviä poliiseja.

(Lars Sund on Pohjanmaan ruotsalainen kirjailija, joka asuu Uppsalassa. Sund työskentelee sekä journalistina että kirjailijana. Kirjallisen debyyttinsä Sund teki vuonna 1974 runokokoelmalla Ögonblick (Silmänräpäys). Lars Sundin Colorado Avenue oli Finlandia -palkintoehdokkaana vuonna 1991.)

Suuri toivelaulukirja

Toivelaulukirja on juurruttanut itsensä suomalaisten suosikkisarjaksi. Vuonna 1976 ensi kertaa päivänvalon nähnyttä Suuri Toivelaulukirjaa ei suotta tituleerata instituutioksi: tuoreimman osan ilmestyttyä lauluja on sarjassa kaikkiaan 2250 kappaletta. Kirjat toimivat yhtä lailla niin musiikin ammattilaisten kuin harrastajien hakuteoksina, koulujen ja kotien laulustona. Toivelaulukirja on myös suosittu ja toivottu lahja. Onpa sillä keskeinen asema vanhan kansansuosion saaneessa BumtsiBum-musiikkikisailussakin. Monipuolisessa Suuri Toivelaulukirja 15 –kokoelmassa on 150 laulua; koti- ja ulkomaisia sävelmiä, kansanlauluja, hartaita lauluja, joului- ja lastenlauluja, näyttämö- ja elokuvamusiikkia, laulelmia sekä ikivihreitä iskelmiä pianosäestyksineen ja sointumerkkeineen. Monien laulujen yhteydessä on myös alkuperäinen (vieraskielinen) teksti. Mukana ovat mm. Joutsenlaulu, Doris, Kaduilla tuulee, Mrs. Robinson, Älä mee ja Pikkuoravien laulu.

(Toimituskunta: Kai Airinen, Virpi Kari ja Mika Tötterstrand)

Swift, Jonathan: Gulliverin retket

Gulliverin retket tuo monille mieleen maassa makaavan miehen, joka on sidottu kiinni ohuin rihmoin ja jonka päällä kiipeilee pikkuruisia ihmisiä. Kapteeni Lemuel Gulliverin matkoista tunnetaan parhaiten kaksi ensimmäistä, matkat Lilliputiin, kääpiöiden maahan, ja Brobdingnagiin, jättiläisten maahan, joista on muokattu lukuisia lasten satu- ja kuvakirjoja. Mutta alkuperäisessä muodossaan Gulliverin matkakertomukset ovat kaikkea muuta kuin lastenkirjallisuutta; ne ovat purevia satiireja jotka ilmestyessään 1720-luvulla kohdistuivat mm. Englannin kirkollisiin oloihin ja puolue-elämään ja ivasivat ihmisen suuruudenhulluutta ja omahyväisyyttä. Se jakautuu neljään osaan, joista kaksi ensimmäistä kertoo Gulliverin käynneistä kääpiöiden ja jättiläisten maassa. Kolmas osa pilkkaa tieteellistä näpertelyä, ja neljäs, kuvaus oppineiden hevosten maasta käsittelee ihmisten fyysistä ja moraalista vastenmielisyyttä ihmisvihaa läheten. Gulliverin retket on todellinen satiirisen kirjallisuuden tiennäyttävä, sillä se sisältää kaikki sävyt kevyestä ironiasta traagiseen ja peittelemättömään satiiriin

(Jonathan Swift oli syntyperältään englantilainen, mutta sattui syntymään Irlannissa. Vuonna 1695 hänet vihittiin papiksi ja vuodesta 1713 lähtien Swift toimi Dublinin tuomiorovastina. Vuosina 1707-14 hän oleskeli paljon Lontoossa yrittellen poliittista uraa aluksi whigpuolueessa, myöhemmin toryna. Swift oli juro ihmisvihaaja. Hän julkaisi lukuisia kiistakirjoituksia, lentolehtisiä, satiireja, runoja ja romaaneja taistellen niissä järjen puolesta ja avulla aikansa poliittisia, uskonnollisia ja kirjallisia ilmiöitä vastaan. Erityisesti Swift esiintyi Irlannin puolestapuhujana, vaikka ajoittain vihasikin koko saarta. Viimeiset viisi elinvuottaan hän vietti mielisairauden pimenoissa.)

Södergran, Edith: Runoja

Södergranin runoudessa toteutui Suomessa ensimmäistä kertaa moderni lyriikka: vapaa aihevalinta, yksilöllinen rytmi, voimakkaat ja yllättävät kuvat sekä avoin rakenne. Runoissa heijastuu myös pyrkimys maailman muuttamiseen ja vaikuttamiseen. Varsinkin alkutuotannossa ovat esillä ajan symbolistiset, ekspressionistiset ja futuristiset virtaukset. "Södergranin riimitön, intensiivisesti kuvallinen visiorunous poikkesi tyystin vallalla olevasta tyylistä, sen juuret johtivat toiseen suuntaan kuin oli totuttu katsomaan...Hän ei tuntenut yksin ranskankielisten symbolistien tuotantoa, vaan kiinnostui myös venäläisistä futuristeista ja saksalaisista ekspressionisteista. Kotoinen, läntinen, runebergiläinen traditio on hänelle vieras...Hänen runoissaan saapuivat suomalaiselle maaperälle ja samalla myös skandinaaviseen lyriikkaan ensimmäiset merkit siitä ilmaisukeinojen uudistumisesta, modernismin vallankumouksesta, joka oli tapahtumassa eurooppalaisessa runoudessa." (Kai Laitinen, Suomalaisen kirjallisuuden historia, 1991)

(Edith Södergrania voidaan pitää ruotsinkielisen runouden uranuurtajana Suomessa. Vuosina 1902-08 Södergran kävi saksankielistä koulua Pietarissa ja kirjoitti vuosina 1907-08 ensimmäiset runonsa saksaksi. Vuodenvaihteessa 1908-09 Södergranissa todettiin keuhkotauti. Sairautta hoidettiin sekä Veikkolan parantolassa että Davosissa Sveitsissä. Menetettyään Venäjän vallankumouksessa omaisuutensa Södergran asui äitinsä kanssa Raivolassa Karjalan kannaksella. Syyskuussa 1917 Södergran yritti solmia yhteyksiä helsinkiläisiin kirjallisiin piireihin, mutta huonolla menestyksellä. Viimeiset vuotensa hän vietti Raivolan huvilassa yksinäisyyden, sairauden ja puutteen ahdistamana.)

Tawaststjerna, Erik: Sibelius

Professori Erik Tawaststjerna kirjoitti viisiosaisen Jean Sibelius -elämäkerran, jota pidetään yhtenä hienoimpana koskaan julkaistuna säveltäjämootokuvana. Käytettävissään professori Tawaststjernalla oli Jean Sibeliuksen ja hänen perheensä yksityisarkistot - pääosana Sibeliuksen kirjeenvaihto ja päiväkirjat. Perhearkiston olennaisten dokumenttien lisäksi professori Tawaststjerna keskitti teossarjaan siihenastisen koti- ja ulkomaisen Sibelius-tutkimuksen ja oman monivuotisen työnsä tulokset: teossarjassaan hän antaa uutta valaistusta miltei jokaiseen mestarin henkilökuvan piirteeseen, miltei joka sävellykseen. Sibeliuksen hahmo tulee lähemmäs — ja kasvaa. Teoksessa näkyvät vaikuttavina professori Tawaststjernan ainutlaatuinen asiantuntemus, herkkä vaisto ja kirjallinen lahjakkuus. Hänet palkittiin teossarjastaan Tieto-Finlandia -palkinnolla vuonna 1989. Päivän kirja, Sibelius, perustuu tähän vuosina 1965-1988 ilmestyneeseen viisiosaiseen elämäkertaan. Erik T. Tawaststjerna on muokannut isänsä kirjoittaman suurteoksen yksiosaiseksi laitokseksi. Runsaaseen kuvitukseen sisältyy paljon aikaisemmin julkaisematonta dokumenttiaineistoa.

(Erik Tawaststjerna oli pianisti ja musiikintutkija. Vuosina 1960-83 hän toimi Helsingin yliopiston musiikkitieteen professorina sekä vuosina 1977-83 Suomen Akatemian tutkijaprofessorina. Tawaststjerna on myös toiminut Helsingin Sanomien musiikkiarvostelijana vuodesta 1960 lähtien.)

Tervo, Jari: Pyhiesi yhteyteen

Marsipaani Räikkönen tapetaan vappuviikolla isolle kivelle, järven rantaan. Mutta miten, sitä ei moni tiedä: ei ruumiin löytävä 6-vuotias Sara, eivät murhapaikalla turpakäräjille ryhtyvät ambulanssimiehet, ei monikasvoinen virkavalta, ei huorahtava Laina-vaimo, kaikista vähiten Räikkönen itse. Räikkösen kuolemasta käynnistyy tapahtumasarja, joka etenee poliisiasemalta sairaalaan ja kirkosta vankilaan. Kertojan viitta kulkee henkilöltä toiselle kuin viestikapula, äänessä on koko yhteisö poliisipäälliköstä puliukkoon. Ripeäotteinen rikoskomedia syvenee ja tummuu laajaksi panoraamaksi rikoksesta ja rangaistuksesta, uskosta ja armosta.

(Jari Tervo on syntynyt Rovaniemellä 2.2. 1959. Ylioppilaaksi tulonsa jälkeen hän muutti Helsinkiin ja ryhtyi opiskelemaan Helsingin yliopistossa pääaineenaan kotimainen kirjallisuus. Yliopisto-opintojensa jälkeen hän kävi Sanoma Osakeyhtiön toimittajakoulun ja siirtyi 1984 Ilta-Sanomiin kotimaan uutistoimittajaksi. Hän jättäytyi toimittajan työstä ja ryhtyi vapaaksi kirjailijaksi. Runoilijana aloittanut Tervo on jo usean vuoden ajan kirjoittanut syntymäkaupunkinsa Rovaniemen alamaailmasta. Vuonna 1995 ilmestynyt romaani Pyhiesi yhteyteen nähtiin tänä vuonna Pekka Milonoffin käsikirjoittamana ja ohjaamana elokuvana Rikos ja rakkaus.)

Tolkien, J. R. R.: Taru sormusten herrasta

J.R.R. Tolkienista, Oxfordin yliopiston professorista, tuli 1960-luvulla Sormuksen tarun ansiosta ympäri maailman luettu kulttuurikirjailija, nuoren opiskelijapolven henkinen opettaja ja profeetta. Tolkien-taika tarttuu yhä – "Tolkien on kiehtova kertoja, tarun taitajana suurten klassikkojen luokkaa." (Kerttu Manninen) Taru sormusten herrasta on kaikenikäisten klassikko, tulvillaan seikkailua, jännitystä ja huumoria. Tekijän syvälinen varhaiskeskiajan kirjallisuuden ja taruston tuntemus sekä valtaisa mielikuvitus kantavat tuulen lailla viestiä ajalta, jolloin ihmisen ajatuksia välittävät kirjoitetun sanan sijasta taru ja laulu, suullinen kansanperinne. Ja se viesti on juuri meidän ajallemme. Taru sormusten herrasta sijoittuu omaan maailmaansa Keski-Maahan ja sen romanttiseen muinaisuuteen, jolloin siellä asui uljaita haltioita, miehuullisia ihmisiä ja sitkeitä kääpiöitä – sekä hobitteja. Hobitit ovat vähäpätöinen kansa, joka rakastaa elämän yksinkertaisia iloja, maalaisruokaa, olutta ja kessua. He ovat pienikasvuista ja iloluonteisia, veltojakin, mutta pohjimmiltaan sisukasta lajia. Kun maailman mahtavien silmät ovat muualla, joutuvat pienet ja hiljaiset tekemään sankaritöitä. Taru sormusten herrasta on trilogia, jonka osat ovat Sormuksen ritarit, Kaksi tornia ja Kuninkaan paluu. Keski-Maasta kertoo myös teos Lohikäärmevuori (The Hobbit, 1937) sekä postuumi Silmarillion (The Silmarillion, 1977), joka kuvaa trilogian tapahtumia edeltävää ajanjaksoa.

(John Ronald Reuel Tolkien syntyi vuonna 1892 Bloemfonteinissa Etelä-Afrikassa. Hän opetti Leedsin yliopistossa ja Oxfordissa, jossa hän oli englannin kielen ja kirjallisuuden professorina vuoteen 1959 asti. Maailmanmaineen Tolkien saavutti rikkaalla satu- ja fantasiamaailmallaan (Keski-Maa, Middle Earth), joka rakentuu osittain muinaisgermaanisesta ja kelttiläisestä tarustosta ja pohjautuu viime kädessä myyttiseen hyvän ja pahan väliseen taisteluun. Tolkienin vaikutus fantasiakirjallisuuteen on ollut huomattava.)

Tolstoi, Leo: Anna Karenina

Venäläisen kirjallisuuden suuri rakkaustarina Anna Karenina kuvaa realistisesti 1870-luvun Pietaria; sen juonittelua ja joutilaisuutta, rakkautta ja mustasukkaisuutta. Teoksessa Tolstoi tarkastelee langenneen naisen teemaa Annan ja kreivi Vronskin intohimoisen suhteen kautta. Kirjailija ei kuitenkaan asetu tuomitsijaksi. Hallitsematon elämänhalu ja herkkyys, jotka saavat Annan ajautumaan aviorikokseen, määräävät myös hänen traagisen kohtalonsa. Paitsi unohtumaton rakkaustarina, Anna Karenina on myös yhteiskuntakriittinen teos. Tolstoi suuntaa kritiikkinsä venäläisen ylhäisön moraalittomaan elämäntapaan ja asettaa sen vastapainoksi puhdasta maalaiselämää viettävän pariskunnan, Kittyn ja Levinin, jonka esikuvana pidetään Tolstoita itseään.

(Leo Tolstoi oli syntyisin kreivillisestä suvusta. Hän sai perusteellisen kotikasvatuksen ja opiskeli itämaisia kieliä ja oikeustiedettä Kazanin yliopistossa vuosina 1844-47. Jonkin aikaa Tolstoi vietti myrskyisää seuraelämää, osallistui sitten Kaukasian vuoristosotiin, ensin vapaaehtoisena, sitten tykistöupseerina 1851-53. Hän otti osaa myös Krimin sotaan. Ulkomaanmatkojen jälkeen vuonna 1869 Tolstoi asettui sukutilalleen Jasnaja Poljanaan. Hän keskitti tarmonsä talonpoikien aseman parantamiseen, perusti kouluja, opetti lapsia ja toimi rauhantuomarina osallistuen samalla tilan töihin yksinkertaista elämää viettäen. Tolstoi näki talonpojan elämässä ja työssä luonnollisen ihmisen ihanteensa toteutumismahdollisuuden. Tolstoin ehdottomuus tai kristillinen anarkismi vei täydelliseen välirikoon kirkon ja valtion kanssa. Hänen profeetallista julistustaan kuunteli koko maailma: opetuslapsia, tolstoilaisia, oli useissa maissa.)

Topelius, Zachris: Välskärin kertomukset

Välskärin kertomukset on Topeliuksen tunnetuin historiallinen romaani. Se seurailee romanttiseen ja hiukan luterilais-moralisoivaan henkeen yhden pohjalaissuvun vaiheita ja etenkin kansan ja kuninkaiden suhteita 30-vuotisen sodan päivistä 1600-luvun alkupuolelta seuraavan vuosisadan loppuun asti. "Tämä värikäs ja jännittävä romaanisarja on jatkuvasti parhaita kertauskursseja Ruotsi-Suomen hallitsijain historiassa, joskin kirjoittaja siinä osoittaa taipumusta sankarinpalvontaan ja muutamien malliensa idealisointiin." (Kai Laitinen, Suomalaisen kirjallisuuden historia, 1991)

(Zachris Topelius oli kirjailija, lehtimies, historiantutkija, filosofian tohtori ja yhteiskunnallinen vaikuttaja. Topeliuksen muisto on rooliutunut kolmelle taholle: "satusedän", Suomen maan ja maiseman kuvaaja sekä suomalaisen historiallisen romaanin perustajan hahmoihin. Topelius pääsi yliopistoon jo vuonna 1833 ja väitteli tohtoriksi vuonna 1847. Vuonna 1854 hänet nimitettiin Helsingin yliopiston Suomen historian ylimääräiseksi professoriksi. Vuosina 1875-78 Topelius oli yliopiston rehtori. Topeliuksen kirjallinen toiminta liittyy läheisesti hänen toimiinsa lehtimiehenä ja historiantutkijana. Esimerkiksi romaanit julkaistiin alun perin jatkokertomuksina hänen vuosina 1842-60 toimittamassaan Helsingfors Tidningar -lehdessä.)

Tshev, Anton: Lokki, Vanja-eno, Kolme sisarta, Kirsikkapuisto

Lokki, Vanja-eno, Kolme sisarta ja Kirsikkapuisto ovat maailmankirjallisuuden vaikuttavimpia, alati ajankohtaisia näytelmiä. Tšehovilainen suru kauneuden katomaisesta, rakastamisen vaikeus ja henkilöiden avuttomuus kouraisevat yhä syvältä. Tšehovin näytelmissä on herkkää tunnelmallisuutta ja alakuloista huumoria sekä omalaatuisen tiheä näyttämöilmapiiri. Tapahtumilla n vain vähäinen merkitys, pääpaino on draaman sisäisissä jännitteissä. Näennäisestä yksinkertaisuudestaan huolimatta Tšehov on Venäjän vaikeaselkoisempia kirjailijoita, joka klassikon asemastaan huolimatta ei ole avautunut tutkijoille. Lokki, Vanja-eno, Kolme sisarta ja Kirsikkapuisto ovat vaikuttaneet suuresti venäläiseen teatteritaiteeseen. Niitä esitetään jatkuvasti eri puolilla maailmaa.

(Anton Tšehov syntyi Taganrogin satamakaupungissa vuonna 1860. Hän oli kauppiaan poika, mutta joutui jo varhain toimimaan perheen huoltajana ansaiten lehtikirjoituksilla. Tšehov valmistui lääkäriksi Moskovan yliopistosta vuonna 1884. Ensimmäiset kertomuksensa hän julkaisi vuonna 1880, mutta kirjailijantyön ohella harjoitti myös lääkärin ammattia. Tšehov sairastui varhain keuhkotautiin, jonka vuoksi hän joutui turvautumaan Keski-Euroopan ja Jaltan parantoloihin. Tšehov kuoli Badenweilerissa Saksassa vuonna 1904. Tšehovin tuotanto on säilyttänyt asemansa niin kirjailijan kotimaassa kuin maailmallakin.)

Tuhat ja yksi yötä

Tuhat ja yksi yötä on länsimaissa luetuin arabialaisen kirjallisuuden tuote, satu- ja tarinakokoelma. Sen vanhin versio on 800-luvulta, mutta täysiin mittoihinsa kokoelma kasvoi 1500-luvulla. Tuhannen ja yhden yön sadut ovat täynnä lumousta, joka on kiehtonut lukijoita jo satoja vuosia. Tarinat Alladinista ja taikalampusta, merenkulkija Sindbadista, Ali Babasta ja monesta muusta itämaisestä hahmosta ovat säilyttäneet taikavoimansa sukupolvesta toiseen. Tuhannen ja yhden yön saduissa kerrotaan niin kalifeista ja prinsseistä kuin köyhistä nuoranpunojista ja kalastajista. Niistä välittyy elävästi vanha itämainen kulttuuri ja kansanperinne. Tuhannen ja yhden yön satuja luetaan satuklassikkoina kaikkialla maailmassa. Tuhannen ja yhden yön satujen kehyskertomus kuvaa itämaista hallitsijaa Šeherbaniä, joka naisen uskottomuuden tähden ottaa joka yöksi uuden vaimon ja mestaa tämän aamulla. Kekseliäs morsian Šeherazade kertoo kuitenkin miehelleen 1001 yönä kunakin yhden kertomuksen, jonka jättää aina jännittävämpään kohtaan, ja siten pelastaa henkensä. Tuhat ja yksi yötä käännettiin ranskaksi 1700-luvun alussa ja sitten lähes kaikille eurooppalaisille kielille.

(Tässä kokoelmassa on mukana 28 itämaista satua, jotka on suomeksi kertonut K. Merikoski (1878-1954). Kokoelmassa on Rudolf Koivun (1890-1946) alkuperäiskuvitus.)

Tuuri, Antti: Pohjanmaa

Romaani on Antti Tuurin mahtava eepos Pohjanmaasta, pohjalaisesta kansanosasta, joka on aina katsonut tehtäväkseen olla isänmaan asialla ja omilla keinoillaan. Pohjanmaan menneisyys ja nykyisyys avautuvat Hakalan suvun kautta eräänä kesäpäivänä vuonna 1978: Nuijasota, häjyt, jääkärit, Lapuanliike, Mäntsälän kapina, sodat ovat taustana, kun Hakalan veljekset kokoontuvat vaimoineen kotitalalle jakamaan Amerikan vaarin perintöä. Olemattoman omaisuuden jakaminen on kuitenkin vain muodollisuus, varsinainen yhteinen asia on toinen: tänä heinäpoutaisena sunnuntaina on heidän vuoronsa näyttää miten tapahtunut vääryys pohjalaisittain korjataan. Pohjanmaa on voimakas lukuelämys, selkeän ja konkreettisen proosan merkkiteos. Se avaa laajan näköalan suomalaiseen lähihistoriaan. Vakavista asioista voi kertoa monella tavalla; tällä tavalla vain Antti Tuuri. Kirja sai Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon vuonna 1985.

(Tuuri syntyi 1.10.1944 Kauhavalla. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Vimpelin yhteiskoulusta vuonna 1963 ja valmistui graafisen alan diplomi-insinööriksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1972. Opintolinjan valitsemisesta hän on sanonut: "En niinkään tuntenut insinöörin työtä, enemmän minua kiinnostivat isän ja hänen opiskelijakavereittensa kertomukset hauskaasta opiskeluajasta. Lähdin enemmän teekkariksi kuin insinööriksi." Tuurin ensimmäisiä julkaisufoorumeja olikin Äpy-lehti. Tuuri on matkustellut laajasti ulkomailla. Opiskeluaikanaan hän työskenteli Saksassa. Amerikan ja Kanadan laaja tuntemus näkyy nimenomaan Pohjanmaa-sarjan romaaneissa. Islannissa Tuuri kävi ensimmäisen kerran 1980 ja mielistyi maahan heti. Myös Islanti on palkinnut Tuurin: vuonna 1983 presidentti Vigdis Finnbogadóttir luovutti hänelle Islannin Haukan ritarikunnan ristin.)

Twain, Mark: Huckleberry Finnin seikkailut

Huckleberry Finnin seikkailuja on sanottu ensimmäiseksi todella amerikkalaiseksi romaaniksi. Twain käyttämä länsivaltioiden kansanomaisen puhetapa, värikkäät ihmiset, hurjat seikkailut sekä huumori on tehnyt teoksesta klassikon. Douglasin leski otti Huckin pojakseen tehdäkseen tästä sivistyneen. Isäukko puolestaan antoi Huckille selkään. Näin alkaa kertomus 14-vuotiaasta Huck Finnistä ja hänen purjehduksestaan omatekoisella lautalla alas Mississippiä, hänen ystävästään neiti Watsonin mustasta Jimistä, sekä monista Jokivanhuksella seilaavista ja sen varrella asuvista Etelän ihmisistä. Huckleberry Finnin seikkailut on "niitä elämää suurempia kirjoja", joita voi lukea riemuiten kerta toisensa jälkeen.

(Mark Twain tai Samuel Langhorne Clemens syntyi ja kasvoi Hannibalin kaupungissa Mississippin varrella, toimi jokiluotsina Mississippillä, taisteli sisällissodassa etelävaltioiden armeijassa, kokeili kullankaivajana ja ryhtyi sitten lehtimieheksi Virginia Cityyn ja pian San Franciscoon. Siellä hän omaksui nimen Mark Twain (suom. kaksi sylvä syvyyttä). Avioituttuaan vuonna 1870 Twain muutti Hartfordin Connecticutiin.)
Siirry pääsivulle

Utrio, Kaari: Perhekirja. Eurooppalaisen perheen historia.

Perhekirja kertoo eurooppalaisen perheen tarinan kahden vuosituhannen ajalta antiikista nykypäivään. Se kertoo ihmissuhteista, kasvatuksesta, tavoista, työstä, asumisesta, köyhyydestä, rikkaudesta ja rakkaudesta. Perhekirja kertoo koettelemuksista, kuolemasta, orpoudesta ja hylkäämisestä. Se on tarina perheestä, ja sen kautta tavallisen ihmisen koko elämästä. Perhekirjaan ovat kirjoittaneet artikkelit omilta erityisaloiltaan tutkijat Hanna Elomaa, Tiina Kinnunen, Marianne Liljeström ja Kirsi Tuohela. Perhekirjan kuvituksen ovat laatineet Kai Linnilä ja Kaari Utrio.

(Kaari Utrio on FK, kirjailija ja taiteilijaprofessori. Hän on kolmenkymmenen vuoden ajan ollut yksi Suomen suosituimpia kirjailijoita. Hän on julkaissut lähes neljäkymmentä teosta: romaaneja ja tietokirjoja mm. Eevan tyttäret (1984), Kalevan tyttäret (1986), suurteos Familia 1-6, Eurooppalaisen perheen historia (1995-1997). Utrio korostaa teoksissaan naisen merkitystä ja voimaa, ja samalla vastuuta, yhteiskunnan koossapitävänä tekijänä. Utrion romaaneissa kansamme menneisyys kuvastuu tarkkaan tutkittuna tietona, joihin kietoutuvat tarinat, seikkailut, romantiikka ja huumori. Hänen tuotantonsa on lajissaan ainutlaatuista Suomessa.)

Waltari, Mika: Sinuhe egyptiläinen

Sinuhe egyptiläinen kuvaa lääkäri Sinuhen elämää Egyptissä noin 1390-1335 eKr. Sinuhe on löytölapsi, joka kasvaa köyhän lääkärin poikana Thebassa. Hän valmistuu itsekin lääkäriksi ja toimii faaraan aivokirurgina. Monien myrskyisten vaiheiden, rakkauksien ja pettymysten jälkeen hän muistelee maanpakolaisena itäisen meren rannalla nuoruuttaan ja hulluuttaan. Sinuhesta tuli ilmestyttyään kansainvälinen bestseller, minkä lisäksi se valloittaa Suomessakin jatkuvasti yhä uusia lukijasukupolvia. "Eräältä osin tämä faarao Ekhnatonin aikaiseen Egyptiin sijoittuva romaani on, kuten Matti Kurjensaari on oivaltanut, analyysi suomalaisen keskiluokan pettymyksestä ja resignaatiosta sodan jälkeen, jolloin muutamat sen keskeiset arvot äkkiä menettivät katteensa ja tuntui lohdulliselta ajatella Sinuhen tapaan: Kaikki palaa ennalleen eikä mitään uutta ole auringon alla eikä ihminen muutu, vaikka hänen vaatteensa muuttuvat ja myös hänen kielensä sanat muuttuvat..." (Kai Laitinen, Suomalaisen kirjallisuuden historia, 1991)

(Mika Waltari on 1940-luvulta lähtien ollut kansainvälisesti tunnetuin kirjailijamme, esimerkiksi Sinuhe egyptiläinen on ilmestynyt 30 kielellä. Waltari aloitti uransa kirjallisena ihmelapsena Tulenkantajien piirissä. Hänen tuotantonsa käsittää kaikkiaan satakunta teosta: romaaneja, dekkareita, pilakirjoja, sarjakuvia, satuja, näytelmiä, matkakirjoja ja propagandaakin. Waltari toimi Maaseudun tulevaisuuden kirjallisuusarvostelijana 1932-42, Suomen Kuvalehden toimitussihteerinä 1936-38, Suomen Yleisradion kirjallisena toimittajana 1937-38 ja Valtion tiedotuslaitoksen toimittajana 1941-44. Suomen Akatemian jäsen hän oli vuosina 1957-78. Turun yliopiston kunniatohtoriksi hänet promovoitiin vuonna 1970.)

Westö, Kjell: Leijat Helsingin yllä

Leijat Helsingin yllä on tarina helsinkiläisestä Bexarin perheestä. Henrik on lupaava nuori liikejuristi Pohjanmaalta, työläiskodista; Benita kauppaneuvos Gnejsin tytär, entinen Miss Tampere ja kelvollinen pianisti, kohta kolmen lapsen kotiäiti Sepänkadulta. Eletään kiihkeää 70-lukua. Mitä korkeammalle Henrik kipuaa yhteiskunnassa, sitä paremmaksi muuttuu kotiosoite. Mutta tiilitalossa Munkkiniemen rantatiellä ei enää asukaan onnellinen perhe. Avioliitto hajoaa, ja lapset etsivät kiihkeästi identiteettiään. 80-luvun loppu lähenee kuin raiteiltaan suistunut pikajuna. Mammona on sokaissut ihmisten silmät, ja jaolle haluaa jokainen. Teos on lahjakkaan kirjailijan loistava ajankuva, lahjomaton analyysi nykypäivän Suomesta ja aikamme hulluudesta. Leijat Helsingin yllä on myös palava rakkaudentunnustus kirjailijan kotikaupungille.

(Kjell Westö on syntynyt 6.8.1961. Hän pääsi ylioppilaaksi Gymnasiet Lärkanista ja opiskeli Svenska social- och kommunalhögskolanissa. Westö on työskennellyt toimittajana useissa eri lehdissä. Westön esikoisteos, runokokoelma Tango Orange ilmestyi vuonna 1986. Novellikokoelmastaaan Merkitty (Utslag och andra noveller) hän sai kirjallisuuden valtionpalkinnon vuonna 1990.)

Viita, Lauri: Kootut runot

Työläiskirjallisuudessa Lauri Viita edustaa harvinaista lyyristä romanttista ironiaa, jonka taustalla ovat työläisperheen lapsen ja kirvesmiehen omat kokemukset sekä myös etsintä ja

opinnot, kiinnostus setlementtiliikkeeseen "arkipäivän kristillisyyteen", James Jeansin mystifisoivaan tähtitieteeseen ja Eino Kailaan teosofissävyytteeseen "syvähenkiseen elämään." Viidan lyriikan yksi keskeinen piirre on virtuoosimainen rytmi- ja sanataituruus. "Viita kirjoittaa täysipainoista, vahvaa runoa. Hän kehittyi perinteellisestä moderniin suuntaan, avaa runonsa arkipäivän pikkuseikoille, käyttää hyväkseen puhekielen hokemia ja kirjoittaa kalevalamittaisia pikkurunoja, joissa kansanrunouden kuviin ja rytmeihin ilmaantuu yllättäviä viitamaisia lisäpiirteitä... Viita oli lyyrikkona niin omaperäinen, että hän ei saanut suoranaisia seuraajia, vaikka hän osoittikin uudenlaisia runomittojen ja loppusointujen käyttötapoja." (Kai Laitinen, Suomen kirjallisuuden historia, 1991)

(Lauri Viita oli sodanjälkeisen suomalaisen lyriikan alkuvoimaisia neroja. Hän syntyi Pirkkalan pitäjän Pispalan kylässä 17.12.1916. Hänen opintiansä kulki Pelastusarmeijan pyhäkoulusta Ylä-Pispalan kansakouluun ja sieltä syksyllä 1927 Tampereen klassilliseen lyseoon. Vuonna 1933 hän, kesken lukuvuoden, erosi lyseosta ja työskenteli sekatyömiehenä ja kirvesmiehenä Tampereen rakennustyömailla esikoisteoksen ilmestymiseen eli vuoteen 1947 saakka. Vuodesta 1952 Viita oli useaan otteeseen sairaalahoidossa skitsofrenian vuoksi. Joulukuun 21. päivänä 1965 Viitaa kuljettanut taksi törmäsi rattijuopon ajamaan kuorma-autoon. Viita kuoli seuraavana päivänä saamiinsa vammoihin. Lauri Viita sai Aleksis Kiven palkinnon vuonna 1956.)

Vilkuna, Kustaa: Vuotuinen ajantieto

Merkkipäivät ovat aina olleet tärkeitä ihmisille monestakin syystä, muun muassa kanssakäymisen kirvoittajina. Sää ja ilmat ovat suosituimpia keskustelunaiheita, mutta sen lisäksi ne ovat, ja varsinkin aikaisemmin olleet, useiden ammattien harjoittajille kaiken työskentelyn perusedellytyksiä, toimintojen aloittajia. Ei siis ihme että vanha kansanperinne on tulvillaan näihin käsittepiireihin liittyviä havaintoja. Arkistoihin on talletettu kymmeniätuhansia muistiinpanoja, usein ytimekkään sananparren tai herkullisen kielikuvan muodossa olevaa ikivanhaa tietoa. Tästä valtavasta materiaalista akateemikko Kustaa Vilkuna on poiminut parhaan ytimen. Tämän kansanperinteen kestoklassikon on kuvittanut Erkki Tanttu.

(Kustaa Vilkuna tuli tunnetuksi kansanomaisen ajanlaskun, kalenterin ja nimistön tutkijana. Hän oli merkittävä kulttuuripoliittinen vaikuttaja sekä kansallisen tieteiden välisen yhteistyön että kansainvälisten tiede- ja kulttuuriyhteyksien kehittäjä. Kansatieteilijänä Vilkuna liittyi lähinnä funktionalismiin. Hän tutki monipuolisesti varsinkin kansanomaisia elinkeinoja, talonpoikaista yhteisö- ja tapakulttuuria sekä suomalaisten vanhimpia kulttuurikosketuksia Itämeren piirissä. Kustaa Vilkuna oli Sanakirjasäätiön apulaisjohtajana 1931-44, Helsingin yliopiston suomalais-ugrilaisen kansatieteen professorina 1950-59 ja Suomen Akatemian jäsenenä 1959-72. Sotien aikana Vilkuna toimi 1939-41 sotasensuuri- ja tiedotustoiminnan tarkastusviraston päällikkönä ja 1941-44 aluksi valtion tiedotuslaitoksen tarkastusjaoston ja myöhemmin koko tiedotuslaitoksen päällikkönä. Vilkuna oli opetusministerinä 1958.)

Voltaire: Candide

Voltaire kirjoitti ikivihreän satiirisen romaaninsa Candide kypsänä vuosinaan, jolloin hänen oma näkemyksensä elämästä oli jo kiteytynyt. Romaanin vilpitön ja naiivi sankari harhailee ympäri maailmaa aina Amerikkaa ja Eldoradon kultamaata myöten ja kohtaa matkoillaan kaiken pahan, mikä siihen aikaan ihmistä saattoi kohdata. Hänen sinisilmäinen optimisminsa ei silti ota murentuakseen, vaan muuttuu uskoksi työn siunauksellisuuteen. Candidessa

Voltaire antaa reippaita sivalluksia melkein kaikille aikansa ilmiöille. Me taas voimme tätä lähes kaksi ja puoli vuosisataa vanhaa riemastuttavaa satiiria lukiessamme todeta, että vähän on maailma muuttunut, ihminen ei nimeksikään.

(Voltaire, tai oikealta nimeltään François Marie Arouet, oli ranskalainen yhteiskuntafilosofi, historioitsija ja kirjailija. Hän oli aikanaan Euroopan kulttuurielämän keskeinen hahmo; suuri valistusfilosofi, tuottelias kirjoittaja, etevä historioitsija ja satiirisena poleemikkona vertaansa vailla. Voltaire kävi jesuiittakoulua ja alkoi opiskella lakia, mutta joutui pian vaikeuksiin kurittoman luonteensa ja tapojensa vuoksi. Vuonna 1717 Voltaire suljettiin vuodeksi Bastiljiin epäiltynä satiirisen kertomuksen tekijäksi. Hän esiintyi rohkeasti uskonnonvapauden puolesta. Erään riidan vuoksi hän pakeni vuonna 1726 Englantiin, jossa tutustui Popeen ja Swiftiin. Vuonna 1729 Voltaire palasi Ranskaan ja alkoi yhä leimallisemmin esiintyä valistusaatteiden puolestapuhujana. Vuonna 1759 hän muutti Genevestä Ferneyhyn, jossa hän rakastettuna ja vihattuna patriarkkana eli elämänsä viimeiset vuosikymmenet; hän kuoli Pariisissa.)